

DOLENSKI LIST

Glasiilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oz. 3 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 15 (318)

Leto VII.

NOVO MESTO, 13. APRILA 1956

Urejuje uredniški odbor Odgovorni urednik Tone Golnik Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25 Poštni predal: Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Ciaspino-saloziška podjetje »Slov. poročevalce« v Ljubljani. Za tisk odgovarja Franc Plevel.

Del povečanega dohodka iz kmetijstva bo usmerjen v sklade za pospeševanje kmetijske proizvodnje

Ko smo pred tedni pisali o novih načelih za pravilno obdavčitev v kmetijstvu, smo poudarili, da se vse nove določbe in takse namenjene izključno je za pospeševanje kmetijstva, kar bodo zagotovili sedanjim in novim okrajnim, zlasti pa občinski sklad. Medtem smo povprašali na okrajnem ljudskem odboru v Novem mestu, kolikor predvideva letošnji družbeni plan okrajnega dohodka iz novih taks. Ker se posebno na vaseh o novih davkih prav zdaj veliko govori, bo nemara prav, da vno vimo nekatero glavne misli o obveznostih in novih skladih, hkrati pa pogledamo, koliko tega denarja se bo zbralo letos v našem okraju in kako ga bomo porabili.

V zadnjem času je bilo vedno znova poudarjeno, da so vsi napor usmerjeni k pospeševanju kmetijstva. Doseči je treba, da se posamezni kmetijski proizvajalci, ki so združeni v splošnih kmetijskih združenjih, pa tudi občine in okrajni kot celote, lotijo tega odgovornega dela. Ko ga bomo izvrševali, bo seveda treba uresničiti vrsto sprememb v naši gospodarski politiki, ki morajo pripeljati do ustavitve trga, s tem pa do mnogo bolj zdravih pogojev za gospodarjenje in za nadaljnjo krepitve države, kakor je pred kratkim pisal v »Naši skupnosti« Dobričev Radovavljivič. Ustavitve trga je eno izmed vodilnih načel letošnjega zveznega družbenega plana; zagotoviti nam mora ustavitve cen, z njo pa tudi zažene cen, kar bo spet omogočilo, da se bodo kmetije, občine in okrajni začeli bolj stalno in načrtno zanimati za pospeševanje kmetijske proizvodnje.

V to so usmerjeni tudi zahtevne baze sprejeti gospodarski ukrepi. Znano je, da bo skupnost umerjala del povečanega dohodka kmetijskih proizvajalcev, (ki zavira predvsem iz zvišanja cen, večjo manj pa iz povečane proizvodnje) v delovne sklade, ki bodo služili za pospeševanje kmetijske proizvodnje. V zvezi tem merilo se povečujejo obveznosti kmetov do skupnosti od 31 na 43 milijard dinarjev medtem ko bo skupnost dala letos za kmetijstvo v raznih obli-

bi osnovna za pošteno in pravilno obdavčitev posameznika. Da nam podatke o površini zemlje in vrstah pridelkov, nič pa ne pove o sredstvih, s katerimi nekdo dela. Pogledajmo primer:

Cestna taksa na vozove in taksa na motorna vozila

V našem okraju je nad 500 km okrajnih cest in lepo število kilometrov republiških cest. Vsako leto gre za vzdrževanje okrajnih cest nad 50 milijonov dinarjev, ki jih je morala prispevati skupnost iz svojih dohodkov. Del stroškov bodo posebej morali prispevati tudi kmetijski cestni kmetje za vozove, podjetja (državna, združena in

privatna) pa za svoje avtomobile, motorje in ostala vozila. Predvideno je, da bo pobrane cestne takse na vozove približno 32 milijonov, takse na motorna vozila pa dobrih 11 milijonov.

Kako bodo ta sredstva razdeljena? Od cestne takse na vozove bo šlo v okrajni sklad 70 odstotkov za okrajne ceste, v občinski cestni sklad pa 30%, za ceste IV. reda. Predvideno je, da bodo letos imale občine v svojih skladih za ceste približno 10 milijonov dinarjev. — Taksa na motorna vozila se bo stekala v republiški sklad, ki mora vzdrževati najkvalitetnejše ceste tudi v našem okraju.

»Za zaščito živine bom pa vedno prispeval«

Tako nam pove vsak zaveden živinorej, ki zna ceniti pomoč in usluge dobro organizirane veterinarske službe. Priznati je treba, da je ljudska oblast v zadnjih letih krepko utrdila veterinarstvo na Dolenjskem. Letos gre za veterinarska zdravila, cepiva in ostala zaščitna sredstva nad 6 milijonov dinarjev.

pa veterinarsko bolnico in osmenjevalnico pa je bilo do sedaj porabljenih 20 milijonov dinarjev, medtem ko bo potrebnih za njeno dograditev in popolno opremo še dobrih 35 milijonov din. Vsekarer ogromna sredstva, ki so v celoti namenjena dvigu živinoreje na Dolenjskem.

Del teh sredstev naj razumljivo doprinese tudi tisti, ki ima od dobre veterinarske službe največ koristi — naš kmet. Letos naj bi dobil okrajni veterinarski sklad iz takse na živino po 7 milijonov 200.000 din. Kdor ima več živine, bo prispeval v sklad seveda nekaj več kakor tisti, ki redi morda rep ali dva v hlevu. Mar ni pošteno, da pri tem ni podlega za prispevek kalaster, temveč da jansko stanje kmetovih osnovnih sredstev? Odgovor ni težak, posebno če, če pomislimo, da bo znaten del potrebnih sredstev za zdravstveno zaščito živali je vedno prispevala tudi skupnost iz svojih ostalih sredstev. Taksa na živino in posostane torej v celoti v okraju in se sme porabiti sam za potrebe veterinarskega sklada.

Kam s kmečkimi stroji?

Po naših vaseh je veliko električnih mlinov, mlatilnic in drugih večjih strojev v rokah posameznih kmetov, ki uporabljajo ta osnovna sredstva za morda enkrat, dvakrat na leto, sicer pa jih posejajo manjšim kmetom in v raznih oblikih služijo denar. Tudi na Dolenjskem imajo ponekod kmetije traktorje, kar jim omogoča, da črpa dohodke iz družbenega dela, pri čemer so dobili še celo popust za nakup teh strojev. Socialistični razvoj vasi pa zahteva (Nadaljevanje na 2. strani)

SPORED PROSLAV OB DNEVU ŽELEZNIČARJEV

Ekipni šahovski turnir za prvaka dolenjskih prog v času od 1. do 15. aprila 1956. Sodelujejo ekipe iz Crnomlja, Straže-Toplice, Trebnja, Podjetja za vzdrževanje prog, kurtinice in postaje Novo mesto.

Javna slovesna akademija v soboto, 14. aprila ob 20. uri v Bršljini. S kulturnim sporedom sodelujejo člani DPD Svoboda Bršljin in člani železniških kolektivov Novovega mesta.

Javna slovesna akademija v soboto, 14. aprila ob 20. uri v Straži. Sodelujejo člani DPD Svoboda Straža in člani železniških kolektivov v Straži.

Interna proslava Dneva železničarjev v soboto, 14. aprila za kolektivne postaje Crnomelj in prog. mojstra Crnomelj v Crnomlju.

Interna proslava Dneva železničarjev v soboto, 14. aprila za kolektivne postaje Tržišče in prog. mojstra Tržišče v Tržišču.

Slavnostna komemoracija za padlimi železničarji v nedeljo, 15. aprila ob 8.30 pred spominskimi pločami na postaji Novo mesto in kurtinici Novo mesto. Sodeluje moški pevski zbor PD Dušan Jerab.

Javna slovesna akademija v nedeljo, 15. aprila ob 18. uri v Trebnju. Sodeluje DPD Svoboda Bršljin in člani železniškega kolektiva iz Novovega mesta.

Tekmovanje v balinanju 15. aprila od 9.30 dalje med železniškimi kolektivni postaje, kurtinice, Podjetja za vzdrževanje prog Novo mesto in Straža-Toplice.

Božidar Jakac: MIRAN JARC (1926)

Jutri zvečer ob 19. uri bo v veži postopja Studijske knjižnice v Novem mestu odkril spominski Jarcu njegov najbližji prijatelj, kip pesniku-partizanu Miranu akademiku in slikar Božidar Jakac. — Novomeščani, počastimo spomin v partizanski padlega umetnika z izdelabo pri odkritju njegovega spomenika!

Nocoj nastopijo novomeški osmošolci

Nocoj ob 20. uri nastopijo na odru Doma ljudske prosvete novomeški osmošolci s komedijo V. Kataljeva »Milijon težav«. Delo je režiral prof. Bogdan Bortič; dijaki vabijo k priveditvi vse Novomeščane.

Koprčani v Novem mestu

V četrtek, 19. in v petek 20. aprila bo gostovalo v Novem mestu gledališče Slovenskega Primorja iz Koprna. Na prvi obisk Koprčanov opozarjamo vse naše bralce; spored nastopov bo objavljen le dni z lepaki.

Priloge za fluorografiranje

Po sklepu okrajnega ljudskega odbora bo na območju bivšega okraja Novo mesto in občine Kostanjevica-Podbočje letos obvezno fluorografiranje vseh prebivalcev starih nad 15 let. Priprave za to veliko zdravstveno akcijo so v teku. Imenovan je okrajni štab za vodstvo in krajevni štabi za območje prejšnjih posameznih občin. Štabi morajo pripraviti spise vseh prebivalcev svojega območja in določiti centre, kjer bo fluorografiranje za posamezne vadele. Ker je to izredno važna naloga, ki bo imela pravi pomen, če v resnici zajame vse ljudi, je potrebno, da že v pripravi pomagajo vse organizacije, posebno pa še SZDL in RK.

Ob obisku muzejskih delavcev in uslužbencev Slovenije

V soboto 14. in nedeljo 15. t. m. bosta Novo mesto in Dolenjska že tretjič v razmeroma kratkem razdobju imela v svoji sredi muzejske in konservatorske delavce in uslužbence iz vse Slovenije. To pot se bodo zbrali v našem mestu ob rednem letnem občnem zboru Društva muzealcev in konservatorjev, ki bo v soboto 14. t. m. ob 10. uri v Domu ljudske prosvete. Običajni društveni izlet v obliki pletenja seje širšega odziva opravila v raznih pokrajinskih središčih Slovenije in s tem omogoči čim širšemu krogu muzejskih delavcev neposredno poznanje posameznih, zlasti pedagoških muzejskih ustanov, obenem pa nudi priliko tudi zainteresiranemu prebivalstvu, organom ljudske oblasti in forumom kraja in pokrajine, da se neposredno seznanijo s problematiko muzejstva in konservatorstva ter spomeniškega varstva sploh in dotičnega kraja in pokrajine še posebej. Zato so taka zborovanja v raznih predelih naše ožje domovine potrebna in koristna in ne gre gledati v njih samo priliko za bolj ali manj uspele skupniške izlete, čeprav seveda ni mogoče zanikati koristi, ki jo imajo po eni strani zborovalci ob spoznavanju morda še nepoznatnih predelov naše zemlje, po drugi pa tudi kraj in pokrajina, ki s tem pridobita morda nove prijatelje in poznavalce naših vrednot in lepote.

Ze v avgustu l. 1955 je obiskalo naše kraje večje število predvsem onih muzealcev iz vse Jugoslavije, ki so namenjeni v muzejskih oddelkih narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije ter izgradnje. Takrat so

rodni mlakavnosti in arhitekturnih vrednot tako ostali v spominu, da se v svojih dopisih prijatelju arh. M. Mušiču redno zanima tudi za usodo nadaljevanja spomeniškovarstvenih in konservatorskih del na naših dolenjskih kulturnogospodarskih spomeniških.

Ko udeležencem občnega zbora Društva muzealcev in konservatorjev Slovenije ob njihovem obisku Dolenjski in Novemu mestu izročamo tople pozdrave, želimo, da bi njihovo zborovanje ne bilo samo običajno vsakoletno polaganje občrana o delu društva, ampak da bi pomenilo tudi korak naprej v skupnih naporih za ohranitev naših dolenjskih kulturnih in zgodovinskih vrednot in v naši javnosti še bolj poglobljeno razumevanje za delo, vrednost in pomembnost naših muzejskih ustanov!

Udeležencem občnega zbora pa še posebej želimo, da bi jim bilo bivanje v našem mestu prijetno in da bi jim nedeljski izlet po Krki in Mirni dolini ostal v najlepšem spominu!

Pozdrav vsem tovarišem železničarjem ob letošnjem Dnevu železničarjev! Hvala za vašo skrb in odgovorno delo v transportu, važnem sestavnem delu našega gospodarstva!

»Brigade so nas prekalile«

Z mladinskega zborovanja v Crnomlju ob odkritju spominske plošče delovnim brigadam, ki so zgradile progo Otovac-Bubnarci

Več kakor tisoč mladincev in mladink se je zbralo v nedeljo zjutraj v Crnomlju, kjer so na postopju železniške postaje spomeniško odkrili spominsko ploščo, posvečeno vsem tistim podrtovirnim graditeljem, ki so pred 10 leti v mladinskih delovnih brigadah »Franca Rozmana - Staneta, »Toneta Vidmarja - Luke« in »Semčiča Staneta - Dakija« v rekordnem času zgradili 19 in pol kilometra železniške proge Otovac-Bubnarci in povežali Belo kraljino z ostalo Slovenijo in osredno hrvaško republiko. Iz Novovega mesta je prišla mladina s posebnim vlakom, ki slovesnost pa se je zbralo tudi precej nekdanjih brigadirjev, predstavnikov oblasti in organizacij.

Slavje je začel predsednik obč. komiteja LMS Crnomelj Franc Kofevar in pozdravil med ostalimi tovariši predsednika CK LMS Frančka Mirčiča, zveznega ljudskega poslanca Avgusta Jambriška, sekretarja okr. odbora SZDL Mar. Jana Zupca, podpredsednika OLO Nika Belopavoviča, predsednika OB LO Crnomelj Janeza Zupca, predstavnika JLA, inž. Funčka iz Ljubljane, Toneta Rolha iz Novovega mesta, člana CK LMS in nekdanjega komisarja mladinskih delovnih brigad v Beli krajini Jožeta Legana, kakor vse ostale predstavnike oblasti, organizacij, predstavnikov po zbrano mladino. Gozba je odigrala državno himno, po podzravu pa je govoril zbrani množici Milan Peruč, nekdanji sekretar okrož. komiteja SKOJ. — Ozirom je spomine na čas pred desetimi leti, ko je mladina novomeškega in ljubljanskega okrožja sklenila, da bo zgradila pomembno progo Otovac-Bubnarci, 3. julija 1946 so začele delati tri mladine.

Delovne brigade, da bi se vsaj deloma oddolžile hlabremu ljudstvu Bele krajine za njegovo zvestost, požrtvovalnost in junastvo. Za prvi dan je polovica brigade »Zgraditi belokranjsko progo čimprej in s čim manjšimi stroški. To je bila osnovna zamisel tehničnega vodstva del, na to je neprestano mislil štab delovnih brigad, to je bil neposredni cilj silohemega izmed 600 mladincev in mladink, ki so gradili progo. Je dejal tov. Peruč in nazorno opisal, kako požrtvovalno je mladina s skromnimi tehničnimi sredstvi, a z izrednim delovnim junastvom, požrtvovanjem in promaganjem, vseh ovir gradila progo. V treh brigadah je bila posebno slaboletna mladina, ker so imeli mladič odšli na progo Brčko-Banoviči — in vendar je njena delovna vnanja presega vsa pričakovanja tehničnega vodstva. Za prvi dan je polovica brigade »Franca Rozmana - Staneta« opravila pod viaduktom pri Otovcu občevajna dela, za katera je tehnično vodstvo drž. železnice predvidevalo 6 dni, brigadirji pa so bili z njimi gotovi v enem do dveh dneh.

Delovni golet mladine je naraščal iz dneva v dan, norme so padale druga za drugo. Ne vročina, ki je tisto poletje silno pretakala, ne pomanjkanje tehničnih sredstev za delo, nič ni zavriro junastva mladih brigadirjev. Ko je bil dograjen 14. kilometer, progo je očiho 100 brigadirjev, od čim domov zaradi bošakih imptov, naš 50 pa iz opravičljivih razlogov tudi domov. Ostalih 400 brigadirjev je dvignilo delovno storimost in že po nekaj dnevih so namesto 70 metrov položili po 300 metrov proge na dan! Mnogi brigadirji so presegali norme tudi za 700 odstotkov in svamost je vsak dan potrjevala besede tov. Tita, ko je na III. kongresu ljudske mladine v Zagrebu dejal:

»NARODOM, KI IMAJO TAKO MLADINO, SE NI TREBA BATI PRIHODNOSTI!«

Teško je našemu junastvu brigad in posameznikov, je nadaljeval tovarš Peruč, saj je dal siherni vse svoje moči, da bi proga čimprej stekla.

Proga pa ni bila važna samo za naše obnavljajoče se gospodarstvo. Ne na njej so se, kakor povsod po naši domovini, kovali novi ljudje, ki so delo vzljubili in imeli do njega bistveno drugačne odnose kot nekda. V brigadirjih je rasel nov, socialistični patriotizem.

V dveh mesecih so brigade progo zgradile, pri čemer so opravili brigadirji nad 154.000 delovnih ur, založili razložišča, prenesli 19.000 delovnih ur, položili in prečistili 17.500 m

»Dragi Boris! Tvoj neugasljivi plamen revolucionarja in rodoljuba, ki si ga znal z vso silo vsajati v srca in mišli svojih mlajših tovarišev in borcev med osvobodilno vojno in v času edinstvenega dela na najbolj življenjskem področju v dobi graditve socializma, bo z vsaj močjo plametil tudi po tvoji prezgodnji, tragični smrti v srehi sedanjih in bodočih pokoleni...« Tako se je poslovil tovarš Tito 15. aprila 1953 v imenu vseh jugoslovanskih narodov pred grobnico narodnih herojev v Ljubljani od junaka revolucije in socialističnega dela — tovariša BORISA KIDRIČA. Predvečrajšnjim se potekla tri leta, ko je omahnili sredi dela. Njegova beseda pa je še vedno živa med nami; kot človek, komunist, borec, graditelj in tovarš nam kaže pot nečuhne stvarjalnosti. O velikih njegove misli prepričljivo govore spomeniki socialistične rasti; naš ekonomski napredek, čedalje polneže delavski in družbeno upravljanje in ves naš družbeni razvoj.

6. seja obeh zborov OLO

V torek dopoldne je bila v Novem mestu 6. skupna seja odbornikov obeh zborov OLO, ki jo je vodil predsednik Franc Pirkovič. Glavni del seje je bil namenjen poročilu Sveia za delo in delovna razmerja (poročevalce Miha Pečriva), komisije za plače v gospodarstvu (Henrik Cigo) in komisije na vprašanja delavskega samoupravljanja (Janko Kastelec). O seji bomo obirno poročali prihodnji teden.

VREME

ZA ČAS OD 13. DO 22. APRILA
V splošnem bo prevladovalo lepo in suho oz. toplo pomladansko vreme. V drugi polovici tega tedna, prve in zadnje dni prihodnjega tedna krajevne plohe se nevihte.

(Vapoved predst. V. M.)

VEČ STIKOV MED ORGANI UPRAVLJANJA IN ČLANI ZBORA PROIZVAJALCEV

Na vprašanje, kaj sodi o pripravah in volitvah delavskih svetov in o daljnji rasti vloge organov delavskega samoupravljanja pri nas, je zvezni ljudski poslanec Avgust Jasbinšek odgovoril:

V tej razmeroma kratki dobi so delavski sveti napravili velik korak. Pridobili so si mnogo političnih izkušenj, spoznali metode družbenega upravljanja in z delom dokazali pravilnost smeri našega družbenega razvoja. To velja na splošno. Priprave na volitve novih delavskih svetov in izbira kandidatur za ta organ pa so najboljše tribuna za obravnavo ne samo dobrih primerov dosedanjega upravljanja, pač pa predvsem za prenos vseh negativnih pojavov, z namenom, da se ti zmanjšajo in odpravijo. Tudi pri sedanjih pripravah in volitvah delavskih svetov opazujemo to, kar smo že večkrat ugotovili: tam, kjer je delavski svet že dosedaj v resnici vodil podjetje, reševal vsa tarfina vprašanja in tehnično zaščito dela, skrbel za strokovni dvig članov kolektiva ter za večanje proizvodnje, tam so volitni sestanki; res pošten obracun dosedanjega dela. Take organe delavskega samoupravljanja imajo rudnik Kanifarica, NOVOTEKS, Zelenica in še nekatera druga podjetja.

Da bo kolektiv pravilno poučen, je potrebno, da mu delavski svet večkrat predloži celotno problematiko podjetja in ne samo ob koncu leta, da tako čimveč ljudi spozna vprašanja glede upravljanja podjetja. Za zadeve, ki se neposredno tičejo vseh, je v kolektivih vedno dovolj zanimanja.

Razumljivo je, da vsi želimo, naj bi prišli v organe delavskega samoupravljanja res najbolj sposobni in razgledani člani kolektiva in tudi, ki so v celoti odvisni od podjetja oziroma zasluzka v podjetju. V delavskih svetih želimo imeti najboljše kader proizvajalcev, takih, ki se bodo znali dosledno boriti za zviševanje proizvodnje in znižanje stroškov. Pri tem ne smemo pozabiti na mladino in žene, ki so dosedaj dokazali z delom, da so vredni, da pridejo na tako mesto.

Menim, da je bilo doslej pre malo stikov med organi delavskega samoupravljanja in člani zborov proizvajalcev; slednji so pre malo obiskovali kolektive. Prav ti pa so dolžni pomagati pri tolačenju številnih vprašanj naše ekonomike med kolektivni, ki so jih izvolili. Dolžni so utrujati družbeno upravljanje in odpravljati napake. Delavsko upravljanje ni samo stvar organov delavskega samoupravljanja, to je naloga nas vseh. Navzle začetnim težavam lahko trdim, da so organi delavskega samoupravljanja napravili glede vodenja podjetij veličinski korak in v celoti opravili svoj obet. Ob pravilni izbiri kadra in skupni pomoči bomo na doseženih uspehih lahko poglajali delavsko samoupravljanje, to veliko pridobitev naše socialistične graditve.

Četrtošolci in izbira poklica

Oporoka padlih tovarišev

Šola za sanitarno tehniko

Ta šola je v Ljubljani in ima svoj internat. Na njej se usposobijo dijaki za sanitarno tehniko, ki se lahko zaposlijo v zdravstvenih domovih okrajev, v sanitarno-higienski službi kot pomočniki sanitarnih inšpektorjev v epidemiološki službi, v zdravstveni statistiki in na oddelkih higienskih zavodov kot pomočniki načelnikov.

Sanitarna tehnika mora biti fizično krepek, ker je njegova služba večinoma terenska. Poklicnih bolezni ni. Zenske se v to šolo ne sprejemajo, ker je zaposlitev predvsem terenska.

Možnosti za zaposlitev so zelo velike, ker je ta poklic žele v razvoju. Na šoli je poudarek na naslednjih predmetih: higiena, epidemiologija, sanitarna tehnika, tehnologija, organizacija zdravstvene službe, zdravstvena zakonodaja, statistika in asanacija.

Za sprejem na šolo je potreben sprejemni izpit iz slovenščine, matematike in fizike.

Sanitarna tehnika se lahko vpiše na medicinsko fakulteto.

Šola za medicinske sestre

Šola za medicinske sestre sta v Mariboru in Celju. Vsaka ima svoj internat.

Medicinska sestra (zdravstvena pomočnica) se lahko zaposli v vseh zavodih preventivne in kurativne zdravstvene službe, v socialno-zdravstvenih zavodih in prosvetno-znanstvenih ustanovah. Po opravljenem diplomskem izpitu in po nekaj letih prakse se lahko specializira za instrumentarko, dietetiko, za porodniško službo, terensko dispansersko službo, za strokovno inštruktorko na medicinskih šolah itd.

Medicinska sestra mora imeti spretno roko, dar za opazovanje, biti mora poštena, vestna, vztrajna in poštena ter zdrava.

Potreba po tem kadru je v Sloveniji in ostalih republikah zelo velika.

Za sprejem je potrebna starost 18 let in sprejemni izpit iz slovenščine, matematike in prirodopisa.

Medicinska sestra se lahko vpiše na medicinsko fakulteto.

Učiteljica

Učiteljica so v Novem mestu, Ljubljani, Celju, Mariboru, Tolminu in Kopru.

Učiteljice usposablja učence za učitelje, ki poučujejo na osnovnih šolah vse predmete. V primeru potrebe poučujejo učitelji posamezne predmete tudi v višjih razredih osemletsk in nižjih razredih gimnazije. Učiteljice so zaposleni tudi na vajenskih šolah in na šolah s praktičnim poukom, kjer poučujejo splošne predmete. Učiteljice se lahko zaposlijo tudi v internatih in vrtcih kot vzgojiteljice.

Internatih in vrtcih kot vzgojiteljice. Učiteljice mora imeti sposobnost in nagnjenje za vzgojitelja. Izbirni deli morajo biti vesele do kulturno-prosvetnega dela med množico ter tak značaj, da z zgledom vpliva na svoje učence.

Učiteljice mora biti telesno odprta in mora imeti zdrav živčni sistem. Preobčutljiv učitelj težko opravi svoje dolžnosti.

V učiteljskem poklicu zelo primanjkuje moških. Možnosti zaposlitve so ugodne. Za sprejem je potreben sprejemni izpit iz slovenščine, matematike in petja ter zdravniški pregled.

Učiteljice se lahko vpiše na višjo pedagoško šolo, ki traja za redne študente dve leti, za izredne pa tri.

Srednja vzgojiteljska šola

Ta šola, ki je štiriletna, je v Ljubljani, kjer ima internat. Šola vzgaja vzgojitelja za otroške vrtce, otroške domove in podobno.

Vzgojiteljica mora imeti iste lastnosti kot učiteljica, poleg tega pa še posebno veselje za delo s predšolskimi otroki.

Pogoji za sprejem so isti kot za učitelja šče.

Absolventke se lahko vpišejo na prirodoslovno-matematično-filozofsko fakulteto, oddelke za pedagogiko in psihologijo.

Srednja glasbena šola

Srednji glasbeni šoli sta v Ljubljani in Mariboru.

Na teh šolah se učenci usposobijo za strokovne učitelje petja na glasbenih šolah in gimnazijah. Poleg tega se lahko usposobijo za igranje raznih instrumentov. Zaposlije se lahko kot pedagog v šolah, kot glasbeniki v orkestrih, operi itd. Možnosti zaposlitve so ugodne. Za sprejem je potreben sprejemni izpit iz glasbe.

Na šoli so sledeči oddelki: teoretsko-učiteljski, za petje, za klavir in harfo, za godala (violino, violo, violončelo, kontrabas), za pihala, trobila in tolkala (flavto, oboo, klarinet, fagot, rog, trobento in pozonavno). Absolventi se lahko vpišejo na Akademijo za glasbo.

Na področju občine Črnomelj je še 164 otrok padlih borcev in žrtve fašističnega nasilja. V to število so vršeni otroci in mladinci do 18 let starosti, pa tudi tisti, ki so stari že nad 18 let, a so še v uku oziroma študirajo. Razen 18 otrok, ki se nahajajo doma na kmetijah, so vsi ostali v raznih šolah po vsej Sloveniji ali se pa udelebujejo v uku, dobivajo štipendijo od OLO Novo mesto oziroma ObLO Črnomelj v znesku od 2.000 do 6.000 dinarjev. Z dodeljevanjem štipendij je bila v preteklem letu omogočena prav vsakemu otroku vključitev v šolo oziroma učenje obitelji.

Bivši okrajni odbor ZB v Črnomlju se pregledala učne uspehe vsakega posameznega dijaka oziroma učenca. Kjer so polletni šolski uspehi negativni, sta sklepla, da je potrebno ugotoviti vse vzroke, ki otežujejo redno šolanje otrok. Po posameznih šolah bodo zadolženi učitelji in profesorji, ki bodo spremljali uspehe teh otrok.

Tudi letos bo več otrok zaključilo osemletno šolsko obveznost. V primerih, kjer otroci zaradi slabe nadarjenosti nimajo pogojev za nadaljnje študij, bodo poskrbeli za vključitev teh otrok v uk za razne obrtne poklice. Občinski odbor ZB in školski organ bosta še sedaj izvedla anketo po vseh šolah, tako da bosta pravočasno razpolagala s potrebnimi podatki.

Lani je večina otrok in mladince padlih borcev letovala v raznih kolonijah: v Avstriji, v Romuniji, v Tolminu itd. Organi bivšega OLO Črnomelj ter ZB Črnomelj pa so v mnogih primerih našli na nerazumevanje roditeljev, ki so se branili dati otroka v kolonijo, ker bi s tem izgubili delovno silo na svojih kmetijah. Tudi letos bo občinski odbor ZB skupaj z ObLO poslali v okviru razpoložljivih finančnih sredstev socialno in zdravstveno ogrožene otroke v ustrezne kolonije.

Na splošno je svet za varstvo matere in otroka ugotovil, da se v črnomeljski občini posveča glavna skrb otrokom in mladini padlih borcev in žrtve fašizma. Veliko zaslug za to ima tudi podpredsednik Okrajnega odbora ZB Novo mesto KOSIR France, ki se vneto trudi, da polnopravno oporoke padlih borcev s tem, da kot predstavniki družbe skrbi za napredk njihovi otrok.

P. Romanič

Mr.

BESEDA O POLITIČNI BREZBRIŽNOSTI

Na neki svetli svetu za letošico OLO Novo mesto to govorič o posameznih prosvetnih delavcih, ki živijo in delajo odtrgani od okolice in razmer, v katerih opravljajo svoj poklic. Zanimajo se samo za strokovno plat svoje službe, vse ostalo, se pravi družbeno dogajanje jih ne zanima. O takih posameznikih smo slišali tudi na občinski konferenci SZDL v Novem mestu, na sestankih osonih organizacij pa člani človekat s pritom pokažajo na take ljudi. Med njimi se najdejo tudi taki, ki prejemajo pomoč družbe, ne pokažejo pa se na nobenem javnem sestanku ali zboru volivcev, izdovratno odhajajo vsako članstvo v tej ali oni družbeni organizaciji, če pa se že lahko »strvujejo«, pa svojih otrokom hranijo sodelovanje v mladinskih organizacijah.

O tej politični, oziroma družbeni brezbržnosti je treba pogovoriti resno besedo. Proč moramo postaviti vprašanje, ali je kdo pri nas, torej v družbi, ki gradi socialistično, lahko samo strokovnjak, ne da bi se hkrati zanimala tudi izredno petra družbeno problematiko. Lahko vedimo, da je sama strokovnost pre malo. Zlasti je to pre malo, ko se družbeno upravljanje širi, zajema čedalje večji krog državljanov ter jih vključuje v aktivno delo pri reševanju družbenih nalog. Pri nas se trudimo reševati družbena vprašanja v okviru zakonitosti, vendar pa čim bolj izločujemo in v prid večine, to je v prid družbi. Kako naj strokovnjaki rešijo te naloge, če družbene problematike ne pozna, ker se zanjo ne zanimajo?

Nikjer na svetu ni pravice brez dolžnosti, zato jih tudi pri nas ne more biti. Je pa tako, da marsikdo dobro pozna pravice, dolžnosti pa ne. Nalga ustava in zakoni zagotavljajo enakopravne pravice vsem državljanom, ki jim niso izrecno omejene. Pravica pa sama po sebi traja tudi dolžnost. In kaj je bolj naravnega, kot da se vsak, ki uživa pravice, katere mu je dala družba, zanima za probleme te družbe, zanima, kaj družba dobi za sredstva, s katerimi ga podpira, kdo je ustvaril pogoje za uživanje take ali drugačne ugodnosti in napredka, ali se družbena sredstva v rane namene pravilno trojijo, in podobno.

Vem, da mi bo kdo od takih ljudi ugovarjal, če: saj imam rad naše politično in državno vodstvo, z nastankom sem se seznanil iz literature, sem član tega in tega društva, politika me pa nikoli ni zanimala. Svojo službo opravljam veseno, kaj hočete le več? Vse to je za člana družbe, ki gradi socialistično, mnogo pre malo. Zlasti je to pre malo za človeka, ki opravlja tako ali drugačno delo v tej družbeni skupnosti. Kako naj človek na službenem položaju ali delovnem mestu pravilno tolači naše pestre družbene probleme, če jih ne pozna, ker jih pod krinko politične nezainteresiranosti neče poznati? Kako naj nekdo vzgaja mladino o naprednem socialističnem duhu, če se pri svojem delu zapira v ožek krog strokovnosti in nezanimanja za vse ostalo, kar pa je za pravilno vzgojo najmanj toliko, če ne je bolj veliko, kot sama strokovnost. Iz vrst takih navideznih »brezbržničev« pa je navadno tudi največ godrnjarov in praznega krstikarstva naših družbenih pojavov.

Sodim, da je posebej pravičen zaščitek nekaterih organizacij SZDL, da se je treba za take »napolitične« ljudi pozanimati in se z njimi pogovoriti. Pogovoriti o tem, zakaj s tako neveljavo plačujemo strokovnjake za tako močno organizacijo kot je naša SZDL, naslednica slavna Osvobodilne fronte, oziroma zakaj nečijo biti člani te organiza-

cije, ki združuje vse napredne in zavestne graditelje nove države; zakaj se ne udeležujejo sestankov in zborov volivcev, kjer bi se lahko seznanili z družbeno problematiko in povedali tudi svoje mnenje. Pogovoriti se je treba s takim, ki branijo svojim otrokom sodelovanje v mladinskih organizaciji, ne branijo jim pa na primer petja na koru, čeprav prejemajo pomoč od socialistične družbe in ne od kake verske skupnosti. Pogovoriti se je treba s takim temboj, ker se pod izgovorom politične brezbržnosti kaj rado skrivajo zanimanje za socializmu tuje politične ideje.

Naše politične organizacije so ljudska šola za zavestne graditelje napredne države, hkrati pa tudi tribuna za izmenjavo mnenj in spoznavanja družbenih vprašanj. Zato je v njih mesto za vsakega državljanca. Pri takih nalogah pa lahko politične organizacije postavijo tudi vprašanje dolžnosti pred vsakega člana družbe, zlasti pa takega, ki ima pravice v tej družbeni skupnosti in uživa sedove narodno osvobodilne borbe in ljudske revolucije.

Gospodar Butala ima škode 1.200.000, zavarovan pa ni bil. 2. marca je pogorela Janezu Kolencu iz Dol. Dola pri Skočjanu kupa. Gospodar je v nj kuhinjal zganje in zvečer, ko je prenehaj, je naložil na peč drva, da se mu bodo posušila za naslednji dan. Ponoči so se drva vnela, ker v peči ni pogasil ognja. Požar je opazil ženo, ko je šupa pogorela malone do tal. K sreči je bil na srehah ostalih poslopij še sneg, ki jih je obvaroval pred vročino in ogorki. Gospodar ima škode 80 tisoč dinarjev.

A. S.

Dopisujte v Dolenjski list

Za dvig kmetijstva

(Nadaljevanje s 1. strani)

va, da dajemo kmetom taka osnovna sredstva v izkoničanju preko družbenih skladov. Strojni odesk vsake kmetijske zadruge naj bi zbral čimveč strojev, s katerimi bo pomagano vsem kmetom v vasi in kraju, ne pa le posameznikom. Gre za načrtno uporabljanje teh strojev in za odpravo odvisnosti manjših kmetov od večjih. Tako na kmetijske stroje bo zbranih letos v okraju 2.100.000 din, od česar bo šlo: 55% v okrajni kmetijski sklad, 46% pa v občinske kmetijske sklade. Posamezniki, katerim ležijo ta osnovna sredstva marsikje večji del leta doma neizrabljena, naj bi ob novih obveznostih razmislili o rentabilnosti teh strojev.

Kar posekal bi tisto trtje!

Marsikdo se je razburil, ko je bral pred tedni, da bo treba plačati zdaj od vsake samorodnice trte (hibrida, šmarnice) po 3 dinarje, kasneje pa po 5 dinarjev in prenekatih dolenjskih kmet je dejal sosedu tako kot smo zapisali v naslovu. Kakor vedno, nam tudi ta jeza in pragnja sodba nič ne koristita. Treba je pogledati globlje in bolj gospodarsko, če se bomo pametno pomenili o našem vinogradništvu, ki je in ostane ena izmed osnovnih panog dolenjskega kmetovalca.

Res je zadnje tase vprašanje hibridnih trt stopilo pred nas v vsej svoji ostrini, hkrati, kot smo si to predstavljali pred leti, ko naš vinški trg še ni bil nasičen z vini.

Šmarnico iz Podgorja so kupovali tako kakor birezljak! »Klingl« je dejal na nedavni okrajni konferenci dr. Julije Salje iz Sentjurja med smehom vseh delegatov; pa je skrite precej

bridič resnice v tej kratki ugotovitvi! Dolenjski kmet je z lahkoto prodal vas, kar je le delalo po vinu. Ugodne razmere na trgu pa ga niso navajale v obnovo vinogradništva in uvajanje elastičnih trt. Nasprotno, prav zadnja leta smo zasidili največ šmarnice, tako da predstavlja danes samorodnice le 68% vseh vinogradniških površin v okraju! Zato imamo danes okoli 200 vagonov neprodane vina v kletih, od teh pa jih je za trg sposobnih le kakšnih 60. Nizka gradacija se zdaj čedalje bolj tepe s kakovostjo, ki jo terja trg od prodajalca!

In zdaj naj bi bil grejni korzel za vso nasičenost na vinškem trgu — novi davek na hibridne trte! V teh 3 dinarjih hočejo posamezniki videti glavnega krivca za »propadanje vinogradništva«, nočejo pa nič vedeti in slišati o najnuj potrebni načrtni obnovi naših vinogradov. O tem smo že v zadnji številki našega lista obširneje pisali in bomo še; kmet pa mora vedeti, da hoče družba z novo takso na samorodnice in z ostalimi sredstvi, ki jih bo prispevala iz skupnih fondov, rešiti naše vinogradništvo, ki je sares v izredno hudi krizi. Obnova vinogradništva pa ni stvar, ki bi stala nekaj milijonov dinarjev. Potrebna bodo zelo visoka investicijska sredstva za nabrno obnovo, h katerim bo tudi kmet prispeval svoj delež.

Takse bodo v celoti urejene prek občinskih in okrajnih skladov za pospeševanje kmetijstva nazaj na vas. Kako, o tem bomo pisali prihodnji. Zdaj priložimo le še, da gre vse to v korist vseh naprednih kmetov, ki se leta prizadevajo, da bi dvignili raven našega kmetijstva. Zakon bo zdaj samo priložil del tistih kmetov, ki še

vedno mislijo in delajo po staremu, da se bodo vendarle zavdali, da z zastarelimi delovnimi načini, ki so veljali 80 ali celo 100 let nazaj, danes ne moremo dohajati razvitejših dežel in pokrajin.

Tako za hibridne vinograde bo zbranih letos v okraju približno 21 in pol milijona dinarjev, razdeljena pa bodo: 55 odst. v okrajni kmetijski sklad, 45 odst. pa v občinske kmetijske sklade. (Konec prihodnjil)

Dva požara zaradi neprevidnosti

4. aprila je ogenj do tal upepelil hišo in gospodarsko poslopje v Francu Butala iz Sel pri Dragutincu. Butalova žena je iz podstrešja merala v hlev slamo, pri čemer je nekaj bilk padlo na petrolejko, visoko na zidu. Bilke so se vžgale, po njih pa je ogenj razširil na hišo in kakšno ter klet v prtičju.

Celotno poslopje je bilo leseno in krilo s slamo, pilhal je pa tudi močan veter. V svemirju sta zgorela dva prašiča, razen tega je ogenj uničil nekaj kokoši, poljskega orodja in 20 mernikov žita, konje pa so rešili. Gospodar je pri reševanju dobil opelkine po rokah in obrazu in so ga morali prepejati v bolnišnico.

Gasit so približno štiri gasilske čete. Na uspešnejši sta bili četi iz Dragutinka in Tanče gore, ki sta preprečili, da ni požar zajel cele vasi. Gasilci iz Črnomlja so se pripeljali z novim gasilskim avtomobilom. Ko so hoteli vključiti motor, ki je motor sicer deloval, toda črpalka ni potegnila vode. Kasneje so ugotovili, da je motorica čez dan črpala na nekem gradbišču umazano vodo, pri čer-

mer se je značla črpalka zamašila. Kaj bi bilo, če bi bili družinci iz Dragutinka in Tanče gore služajno zaposleni pri kakem drugem požaru, Črnomeljsani pa s svojo brizgalno ne bi mogli začeti opraviti. Kdo je kriv, da je vrtino tolači naše pestre družbene probleme, če jih ne pozna, ker jih pod krinko politične nezainteresiranosti neče poznati? Kako naj nekdo vzgaja mladino o naprednem socialističnem duhu, če se pri svojem delu zapira v ožek krog strokovnosti in nezanimanja za vse ostalo, kar pa je za pravilno vzgojo najmanj toliko, če ne je bolj veliko, kot sama strokovnost. Iz vrst takih navideznih »brezbržničev« pa je navadno tudi največ godrnjarov in praznega krstikarstva naših družbenih pojavov.

Sodim, da je posebej pravičen zaščitek nekaterih organizacij SZDL, da se je treba za take »napolitične« ljudi pozanimati in se z njimi pogovoriti. Pogovoriti o tem, zakaj s tako neveljavo plačujemo strokovnjake za tako močno organizacijo kot je naša SZDL, naslednica slavna Osvobodilne fronte, oziroma zakaj nečijo biti člani te organiza-

Dopisujte v Dolenjski list

BREZDNO V ŽABJKU

Ivu Pirkovič:

Ni pa ispricano, ali je bil, kakor nekateri trde, pri umoru navzoč, ali pa je prišel v Zabjček tisti dan morda pozneje. Vodil jih je Murgelj, ki jih je sredi poti zapustil in spremljal učiteljico Borsedvo v mesto. Mihevc in organist pa sta šla z bogoslužni prav do samotne cerkvice sv. Roka pri Smihelu. V mesto se je vrnil Mihevc šele drugi dan, v torek, z novico, da so partizani medtem prišli župnika Komljanca. Ze zvečer so ga našli v župnišču aredi letakov in s svečnimi zapiski govora z večernega sestanka. V Novem mestu se je zatekel Jože Murgelj k Mihevcu in ostal pod njegovo streho tri ali morda štiri mesece, po nekem viru celo deset, nato pa se skrivaj kakor je sam dejal, pri Marji Kapševi. Ni imel organistovega poguma prijeti pri belih za orožje. V varnejih dnevih se je tihovali domov na Daljnji vrh in se vračal prenočevati v mesto. Ko so bežali Lahli iz dežele in je domovino pustil Nemec, je Murgelj tičal doma, zakopan v mrvli, potem pa se v mestu udeležil domobranski poltelji. To pa je že novo poglavlje iz življenja prevaranega človeka. Umorjene partizane sta našli v Zabjčku kmet France Potočar iz Potočne vasi in Alojz Turk iz Prečne in povedala o tem partizanom v Trški gori. Trupla so ležala v brezdnju, zametana z drčjem. Partizani so jima naročili,

nač pogledata, ali so žrtve postreljene ali poklane. Vrnila sta se k prepadu, zavoljo prehudega smrada pa tega ni bilo mogoče storiti. Videla sta le, da so medtem partizani s Kala, Alojz Somrak, Berusov, Lužarjev in še nekdo, nametali na trupla nekaj zemlje in na sosednjem bukv vrezali tri križe, za vsakega umorjenega enega, da bi se pozneje vedelo za grob, ko se bo vse zarostlo.

V brezdnju sta se bila spustila medtem namreč že tudi kovačičevjenec Ivan Somrak in njegova sestra Justina, spoznala mrtvega prijatelja Kostjo-Ilovjarja in prinesla novico na Kal.

Somrakovi in Lužarjevi s Kala so pozneje na tisto bukv napisali še, da so morilci župnik Komljanec, Murgelj in organist Rigler. Bukve ni danes več; lastnica gozda, Marija Petričeva, jo je kmalu potem posekala za drva. Več kot mesec dni pozneje je videl mračni Zabjek nove pogrebe. Električarja Franca Cesarja s Cegelnice, Bruna Jagliča in kolarja Jožeta Sulca iz Prečne so poslali z občine, ker so bila trupla slabo zagrebena. Samotni pogrebel se niso ulegli mnogo ozirati, zakaj delajo s spinkimi maskami in v strahu, ker so bili v bližini Italijani. Videli so le, da je imel eden umorjenih stražo privržano navzgor, na hrbtu pa mu je zijala rana. Na grob so zasidili tri smrečice, ki so se pa posušile.

Franček Salje, ki je bil takrat partizan na Kalu, je po vojni Murgeljevim sorodnikom povedal, da so bila trupla močno razrezana in razmrcvarjena. Pa tudi sam se že spominjam, da sem takrat kot jetnik v Novem mestu slišal take govorice. Minila so leta. Bilo je nekaj mesecev pred koncem vojne, ko so neki dan prišli štiri Červhi in imeno Novčičevoga doma Buzičevi vojniki. Nekdo od njih je ostajal in prejel gospodinjico kozarec vode. Odšel je je vprašati:

»Ali ste imeli morda kakega sina pri domobranjih?«
»Tega ne, pač pa sem imela sina v partizanih in je padel.« pravi ženska, še ne prav pri petdesetih letih.
»Ali morda veste, kdo ga je ubil?«
»Ubil ga je domobranec naprej v Nežo Novšakovo.«
»Take vrste človek, kot si ti,« vrže Novšakovka užaljeno neznanco v obraz.
In kako ne bi bila prizadeta? Kmalu potem, ko je zvedela, da nima več sina, je šla z možem Jožetom v Zabjek na sinov grob v brezno in videla na drevesu poleg gomile posemeljivo zapisano: »Tu so trije tovariši pilani — Murgelj Jože.« O, ti farovski vojniki znajo žaliti žive in mrtve. In sedaj bi se ji hotel rogati še ta, ki jo prosil vode?

»Da boste vedeli, vašega sina sta ubila neki Kolenc z Mirne in Murgelj, sodil pa ga je Murgelj.« se opravičuje tudi domobranec Novšakovski. »Murgelj sam se mi je v mestu hvallil,« da je vašemu sinu s puškinim kopitom stolk storjal vsa glavo, pa še ni hotel cinkniti. Jože Murgelj je največji zločinec in jih ima precej na vesti.« je Rupnikov vojak končal in zgubljeno odhajal za svojo četo. Novšakovka ni nikoli zvedela njegovega imena.

V Svarunovi četi v Zabjčku sta bila dva brata Kolenc. Anton in Jože očeta Antona in matere Alojzije Golob, s Sela pri Mirni Anton Kolenc, rudar, je bil rojen 1. 1920, njegov brat Jože pa 1. 1922.
»Tudi bivši partizan Stane Pečarič iz Prečne je sodnik delal: »Obtoževalec (Jože Murgelj) se je v Novem mestu hvallil, da je sodeloval pri tej ustrelitvi partizanov« (Ko 230-4848), kar dokazuje, da so se storilci o Murgeljevi samohvali res širile in da so jih ašali tudi partizani. — Jože Murgelj je bil po vodni objavi na 30 let lebe s prisilnim delom.
Opomba: Vse, ki so opazili v članku pomanjkljivosti in napake, prosim, da mi pošljete popravke na naslov: I. Pirkovič, Ljubljana, Kocenova 7. — I. P.

Od tedna do tedna

Veliko važnih stvari so se zgodilo pretekli teden po svetu. Med Izraelci in Arabci so se spet razvneli hudi spopadi, ki so terjali na desetine žrtve. Francija je prek svojega ministrskega predsednika novič dala vedeti, da bo ukrenila vse, da bi sedanjo zahodno politiko prilagodili novim pogojem in razmeram, ki zahtevajo ukrepe v smislu mirolnihvne koeksistence med državami. Islandija, država na severu Evrope, je sporočila, da bo steer še nadalje ostala članica Atlantskega pakta, da pa ne želi več videti ameriških vojakov na svojem ozemlju. Pozornost so vzbujali tudi dogodki in izjave v zvezi z bližnjim obiskom sovjetskih državnikov v Bulganini in Hruščeva v Veliki Britaniji, kamor bosta priselja 18. aprila.

Vendar se bomo tokrat v tem našem pregledu ukvarjali z nekim drugim problemom svetovnega pomena — z razorožitvijo.

V Londonu namreč že tri tedne zaseda tako imenovani ožji odbor razorožitvene komisije OZN, katerega članice so Sovjetska zveza, ZDA, Velika Britanija, Francija in Kanada. V tem odboru petih držav imajo glavno besedo štiri velesile (Kanada ima bolj vlogo statista), dosedanje delo pa se je sukalo okrog treh načrtov — ameriškega, sovjetskega in britansko-francoskega. Oglejmo si, kaj ti načrti vsebujejo, kaj velesile predlagajo kot rešilno pot, da bi problem razorožitve spravili iz stepe ulice, v kateri tiči že več let.

ZDA dajejo prednost nadzorstvu nad razorožitvijo. To naj bi dosegli z opazovanjem iz zraka, kot to predlaga Eisenhower, temu pa bi na ključnih strateških točkah pridružili kopensko nadzorstvo, kot je to predlagal Bulganin. Če bi ostale države to sprejele, bi zmanjšali število ljudi pod orožjem v ZDA in SZ na dva in pol milijona vojakov. Temu primerno bi smanjšali tudi količine orožja — razen atomskega.

Sovjetska zveza pa sodi, da je prvenstvenega pomena sporazum o zmanjšanju tako imenovane konvencionalne oborožitve, se pravi navadnega orožja, pa tudi atomskega in vodikovskega, ki bi ga kasneje uničili. ZDA in SZ naj bi imele po 2,5 milijona vojakov, Velika Britanija in Francija pa po 650.000. Po sklenitvi takšnega sporazuma bi se lotili nadzorstva, toda samo kopenskega, kot ga predlaga Bulganin.

Načrti Velike Britanije in Francije se glas v bistvu takole: Najprej se je treba odredi uporabi jedrskega orožja razen v primeru obrambe. Oboroževanje in vojaški izdatki bi za zdaj ostali nespremenjeni. Nato bi uveljavili nadzorstvo v smislu Bulganinovih in Eisenhowerjevih predlogov. Potem bi sklicali širo mednarodno konferenco, ki bi odločila, kako bodo znižali oborožitev vseh držav razen petih velesil. Naposled bi pet velesil zmanjšalo splošno oborožitev in pripravilo omejitve jedrskega oboroževanja ter nadzorstvo nad le-tem.

Poudariti pa je treba, da so bile to izhodiščne točke, da pa sta kasneje, med delom, zlasti ameriški in sovjetska delegacija sprožili nekatero dopolnilne predloge

Mrežna brana - prepotrebno orodje

Nov koristen izdelek novomeške MOTOMONTAŽE za kmetijstvo

Ni še dolgo tega, ko so seljude v srhahom ozirali na krompir, ki je na njivo, posejano s pesko, ali s koruzo, po kateri je naprednejši kmet s koncem vlačil gor in dol po njivi posebno brano. Se večje nezaupanje pa so pokazali taktar, ko je takšen sodben gospodar obdeloval s tako brano tudi krompir, ko je ta že zrasel za dober pedanj v višino. Toda, ko se ni zgodilo nič posebnega, nasprotno — ko so takšni posevki pokazali lepšo in bujnejšo rast, je ves strah in nezaupanje kmalu splahnelo in mrežna brana, kot imenujemo to posebno brano, si je tudi pri nas urila pot na napredno kmetijo.

Mimogrede smo pravzaprav že povedali čemu služi mrežna brana. Pa si pogledimo to malo natančneje.

Zemlji, kar je posebno važno tako dolgo, dokler stoji na njej, je popolnoma pokrila zemlje. Ker to brano s pridom uporabljamo pri vsakem žitu, ji nekateri pravijo tudi žitna brana.

Se važno pa je uporaba mrežaste brane med saditvijo ali setevjo okopavin in njihovo vskalirvanje in se pozneje po vskalirvanju. Sodobnega pridelovanja krompirja si brez mrežaste brane ni mogoče zamisliti. Takoj bomo povedali zakaj. Krompir potrebuje

brano že med sadnjo in vznožem skoraj očisto plevela. V tem času branamo s krajšimi zobmi — ko pa je krompir vzrastle in zrastle do višine 8 centimetrov pa tudi prej, uporabljamo dolge zobe.

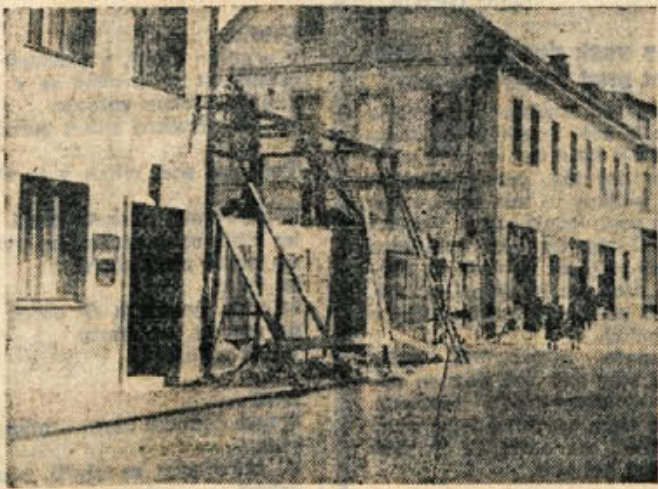
Tudi druge okopavine, to je pesa, koruzo, kavljo itd., s pridom branamo, vendar samo žito, po setvi, ter so pred vznožjem ti posevki ravno tako občutljivi kot pleveli.

Uporaba mrežne brane je eno-

Agroservisa v Novem mestu, kajti tako smo dobili novo orodje, prepotrebno našim socialističnim posevkom, strojnemu odseku KZ, kmetovalcem in kar je še posebno važno, da je iz domačega materiala.

Za krompirjevo deželo kot je Slovenija, kjer sadimo vsako leto približno 50.000 ha krompirja, je mrežna brana prepotrebno orodje in zato nedvomno novo zelo koristno orodje za naše kmetijstvo.

ing. Rado Linzner

Modernizacija okolja vzdolž ceste komandanta Staneta je zahtevala tudi odstranitev stare, dotrajale Pintarjeve stavbe med okrajno lekarno in Furlanovo hišo v Novem mestu

za svoj razvoj ogromne količine zraka, ki ga pa lahko dobeva le, če je njiva rahla, površina odprta in brez skorje. Z brananjem krompirja takoj 3 do 4 dni po saditvi pa ravno omogočamo prirast velikih količin kisika v zemljo in izhlapevanje ogljikovega dioksida iz tal. Krompir na takšni njivi zato hitreje kali, hitreje raste. Posebno je to važno na srednje težkih zemljah, ki jih je v Sloveniji največ, pa tudi na takšnih zemljah, ki se v dežju in soncu rade zalijejo in zaperejo, posevke, posebno pa krompir, se potem v takšni zemlji zadušijo.

Poleg prerahljanja zemlje pa z mrežno brano preprečujemo tudi nekoristen izhlapevanje vode iz zemlje in na ta način ohranimo precej zimske vlage v tleh, kar je izredno važno posebno v sušnih letih.

stava. Paziti moramo samo, da ne drsijo zobje iste vrste v isti črti drug za drugim. Zato se priprave naredijo sestoji iz dveh različnih dolžnih jeklenih vez, ki sta med seboj povezani s kratko verigo. Pripravi kavelj moramo zapeti nekoliko ob strani verige, to je ob enem ali drugem koncu verige. Na ta način se mrežna brana zapotevne in vsak branik odnočno zob drsi po svojem tiru. Tako prevečamo in prerahljamo celo površino v širini brane. Pri brananju okopavin s krajšimi zobmi pa snamemo bjačevalne leve, da ne bi te s rjajem pokodovali posevka. Potrezna letva pa naj ne drsi po tleh, zato jo na kratko priprežemo.

Mrežna brana nam torej zemljo rahlja, zrači, uničuje plevel, čisti vlogo v zemlji itd. in ima tako izredno koristne lastnosti. Zato ni čudno, da se je kmetovalci tako oprleli in da je po tebi brani takšno povpraševanje.

Mrežna brana nam prihrani precej dela

Pa ne samo to! Z mrežno brano si prihranimo tudi precej dela. Če krompir prebramemo dvakrat, preden vznikne, in pozneje še enkrat do dvakrat, nam popolnoma odpade prvo okopavanje. Rastlinice različnih plevelov so namreč najbolj občutljive na takšno kavljo. Najmanjši stisk ali udarec branika to je zoba brane, jih uniči, če branamo v suhem in po možnosti vetrovnem vremenu. Na ta način lahko uničimo milijone in milijone rastlinic dreves, lubode, raznih križnic, trav in drugih plevelov in njivo z mrežno

Kje si lahko nabavite takšno brano?

Ze več kot pred enim letom je »Agroservis« v Novem mestu izdelal nekaj mrežnih bran in jih dal na preizkus nekaterim socialističnim posevkom. Pri praktičnem preizkušanju smo ugotovili, da je jeklena žica, iz katere so bile prve mrežne brane izdelane, premešala in premalo izdelane. Kje dobiti ustrežno žico, se je vprašal delovni kolektiv Agroservisa, Novo mesto. Iz uvoza bi bila žica predraga in zato predrago tudi mrežne brane. Zato so v podjetju preizkušali, če nadalje izdelati material in ga z različnimi postopki; uspeli popolnoma utrditi in mu dati potrebno prožnost. Sedaj je Agroservis izdelal že nekaj sto mrežnih bran, ki so lahko s svojo kvaliteto kosajo z vsakim inozemskim izdelkom. To je brez dvoma lep uspeh

Potrdilo zaključnega računa Novolesa

Gospodarski uspehi, ki jih je podjetje doseglo v poslovnem letu 1965, so kolektivno lahko v ponos. Iz poročila članov delavskega sveta ob sprejetju zaključnega računa je razvidno, da je družbeni plan podjetja po obsegu proizvodnje izpolnjen s 147% realizacija pa presežena za 115% ali 14 milijonov dinarjev. Delovna storilnost se je v primerjavi s preteklim letom dvignila za 3,79% pri žagah v Strazi in Sotški, izkoristkanje surovine pa kljub slabši kvaliteti blagovne vrednosti ostalo ravno, kar je rezultat stalnih izboljšav delovnih metod. Galanterijski obrat v Novem mestu je povečal proizvodnjo kar za 80%. Kljub slabšemu stanju osnovnih sredstev podjetja ki so izročena za več kot 60%, bo nujno treba zamisliti amortizirane naprave.

Kljub visoki aktivnosti podjetja, ki je izražena v doseganem dobičku 14 milijonov, pa so nastale trenutne finančne težave zaradi vplačil obveznosti, ki izvirajo iz razdelitve dobička po skladih in namenih in povečanja standardnih zalog rezanega lesa za nadaljnjo predelavo. Ta problem se ne pojavlja samo pri našem podjetju, pač pa presega celo okvir republike in se rešuje pri Zveznem izvršnem svetu. V sedanjem kreditnem sistemu zavira uspešen razvoj lesne industrije, predvsem zaradi toge odmere stalnih in dodatnih kreditov, ko imamo svoje sezonske dobe in je nadaljnji uspeh odvisen od zadostnih zalog surovine.

Ta trenutno neugodni položaj so posamezniki izkoristili za neumeteljeno kritiko proti podjetju, kar zasluzi ostro grajo tem bolj, ker je bilo na sestankih razločno in resnično stanje.

Preko 20000 dni je deločinca za premljavo naravnih članov, ki imajo največ zasluge za dvig proizvodne storilnosti, sistem nagrajevanja pa bo treba še bolj utrditi, saj je najspuščajši kriterij za obratovnih raznih uravnilovk v plačnem sistemu.

Pri določanju investicijskih potreb je treba predvsem upoštevati, da lesna industrija doslej ni bila dovolj zajeta in da si jo potreba tudi higiensko-tehnična izboljšanja, ker so delovni pogoji v raznih oddelkih zaradi več nastropij, zaradi neurejenega notranjega transporta in slabe ventilacije naravnoljubivi. Zelo je dragejši lesne industrije Novega mesta je, da se takoj v mešani mozaik, začne graditi lesni kombinat, in sicer postopoma,

Dan železničarjev je praznik, ki ga praznujejo vsi železničarji v sklopu jugoslovanskih železnic. Posevečen je spominu vseh tistih borcev, ki so se skupno v delavskim razredom borili za pravice zalrhanih po prvi svetovni vojni, šli pred ostalimi v borbi delavstva proti neizprosni tužmanju v predpriprki Jugoslaviji.

Takrat se je stotisoče delavcev in delavk raznih držav dvignilo v številne stavke, ker jih je Federacija transportnih delavcev pozvala, naj se uprejo poizkusom taktičnih zavezniških vlad, da bi vdre v slabotno madžarsko sovjetsko republiko, Izkušnje, ki so jih pridobili z dolgoletnim organiziranim bojem (ustanovitve prve železničarske organizacije že v leto 1892), so jim pomagale, da so tudi v novih razmerah videli uspeh borbe samo v enotnosti in trdnosti organizacije. Zato so že leta 1919 ustanovili »Zvezo železniških in transportnih delavcev in uslužbencev Jugoslavije«, ki je prisilila vlado, da se je spustila v pomjanja in pristala na tako imenovani »Protokol sporazuma«, v katerem so si železničarji zagotovili svoje osnovne pravice. Tega sporazuma pa vlada nikoli ni izvajala, temveč je za hrbotno zveze izdala Začasni pravilnik, ki je pomenil občutno poslabšanje njihovega gnetnega stanja in uslužbenkega razmerja.

Ta prevara je povzročila velikansko gorenje vseh naprednih železničarjev. Spor med vlado, ki se je oprla na vojsko in žandarmerijo, in železničarji, je

postajal vedno ostrejši. Železničarji so se po brezuspešnem protestu proti samostojni izdaji odtičnih za neizprosno borbo in organizirali generalno stavko, ki med 15. in 16. aprilom leta 1920 je po vsej Jugoslaviji prenehala železniški promet. Stavka je bila popolna in je trajala 12, ponekod tudi do 18 dni. Sodelovalo je preko 50.000 železničarjev, ki jim je v težkih urah

april kot zunanje priznanje našega političnega vodstva in naše skupnosti železničarjem, ki so sodelovali v borbi za svobodo.

Čprav v letih po prvi svetovni vojni revolucionarna borbenost ni rodila zmagne, je vendar prihla do izraza kasneje v borbi proti fašizmu. Železničarji so se v velikem številu odzvali klicu Partije in domovine ter sodelovali kot aktivisti, organizi-

in s prihodom tov. Jožeta Borštnarja v Metliko (bil je takrat član posavskega komiteja) se je začela organizacija hitro krepiti in medtem ustanovljene celice po železniških enotah so stopale vedno odločneje v akcije. Delajo v borbi proti fašizmu. Železničarji so se v velikem številu odzvali klicu Partije in domovine ter sodelovali kot aktivisti, organizi-

OB DNEVU ŽELEZNIČARJEV

ostalo delavstvo solidarno pomagalo.

Vlada je najprej razglasila mobilizacijo železničarjev, ki pa ni imela uspeha; zato je skušala stavko čimprej zlomiti. Prepovedala je vse shode in zborovanja ter tako onemogočila stike stavkovnega vodstva s stavkajočimi; slednjim je v vojsko in žandarmerijo stavko brutalno zadušila. V Ljubljani je bila stavka razbita s krvavim pokolom na Zaloški cesti, kjer je oblačalo v krvi 13 manifestantov, med njimi 9 železničarjev, okrog 70 pa jih je bilo ranjenih. Kljub neuspehu je bila stavka vaden zgodovinski dogodek v našem delavskem gibanju, kajti pokazala je organiziranost in odločnost železničarjev v borbi proti nasilju in solidarnost delavskega razreda, ki je očitno spoznal, kaj pomenijo v kapitalistični državi vodstvo, vojska in žandarmerija.

Temu velikemu revolucionarnemu dejanju je posvečen 15.

rall sabotaže na vlakih, progah, objektih, pomagali partizanskim enotam, ter se borili v prvih bojnih vrstah z orožjem v roki. Med številnimi borci — železničarji so bili junaki, heroji (Jože Borštnar in še nekateri), komandanti, komisarji in voditelji. Preskopo je odmerjen prostor, da bi lahko tukaj podrobno zajej vsa junška dejanja, ki so jih v zadnji borbi za svobodo doprinesli železničarji, hotel pa bi vsaj bežno otiči pozabi delo železničarjev v enem najmočnejših centrov organiziranega odpora proti okupatorju — v Novem mestu.

Ko je fašistična soldateska zasedla naše kraje in novomeški železniški voz, so se začeli tukajšnji zavedni železničarji takoj združevati v majhne skupine ter se na poziv KPJ uprati tujcu najprej z razno propagandno in zbiranjem podatkov in novinarskega materiala. Po prihodu tov. Viktorja Avbija (Rudija), sekretarja okrajnega komiteja

bo za dovolj materiala in pošte med Ljubljano in Novim mestom, ter spravljati številne ilegalce do vojskih ali političnih forumov na teren. Ta kamal je od pozne jeseni leta 1941 dalje odlično deloval. V začetku leta 1942 se je že tako izpolnila, da je dnevno prihajalo po njem več sto kilogramov materiala — pošta in propagandno gradivo ter razne druge potrebščine za delo na terenu. Slednjim so začele prihajati kar cele vojaške pošiljke in sicer 6 popolnih tovornih vozov in tudi morda 100 ali več ilegalcev. Med njimi so bili člani raznih komitejev, zdravniško in sanitetno osebje: dr. Lunšek (Igor), Ahčin (Matjaž) in mnogo drugih. Prav tako gošlita kot v dobavi materiala in prenašanju pošte, je Partija v Novem mestu organizirala razne sabotaže na postaji, kurilnici in prozrah. Tako je bilo na odseku med Mirno pečo in Novim mestom vrženih s tira 18 strojev in vlakov tako, da so bili vsi stroji za daljšo dobo iz-

ločeni iz prometa. Proti Rožnemu dolu so iztirili 16 vlakov in strojev. V kurilnici je posebna sabotažna skupina nastavljal eksploziv, ki je bil pripravljala takni, kdaj in kje bo prišlo do eksplozije. Dobro so vedeli, kje bo škoda na progah najobutnejša, proga pa za promet čim dlje neuporabna. Taka dejanja so resno slabila okupatorjevo moč, delnost železničarjev in njihov pogum pa sta bila čedalje večja.

Prilja je kapitulecija Italije. Železničarji novomeškega vozlišča in ostalih dolejskih železniških enot so množično odšli v partizane. Železničarji Novega mesta so prispevali za svobodo velik krvni davek, saj jih je padlo v borbi s sovražnikom 49. Na spominaki plošči na železniški postaji so imena 29 tovarišev iz prometne službe, na plošči kurilniške stavbe pa je vklesanih 20 imen.

Po osvoboditvi so dolejski železničarji krepko prispevali pri obnovi. Proge in objekti na njih so bili obnovljeni v presenetljivo vsem času, posebno, če upoštevamo izredno opustošenost. Iz leta v leto so dosegali velike uspehe. Vsa povojna leta opravljajo železničarji po vsej Jugoslaviji težko, naporno in odgovorno nalogo naraščajočega transporta. Zavedajo se, da je železnica izredno važna vez našega gospodarstva in da veliko prispeva h graditvi socialistične Jugoslavije.

Naj živi 15. april — Dan železničarjev! Slava padlim borcem železničarjem!

August Jasbnišek

Tečaj za delavce lesne stroje

V Strazi in v Soteski je bil zaključen uspešno organiziran tečaj za pokvalificirane delavce lesne stroje, ki ga je obkavalo 70 delavcev. Le polhalni moramo njihovo disciplino, saj so z delovnih mest odhajali naravnost v razrede in vneto sledili predavanjem.

Kot tečaj sam je lepo uspel tudi zaključek z izpiti. Kandidati so pokazali pravi razveljevo znanje; živahno so odgovarjali na postavljena vprašanja strokovnega dela, pa tudi splošnega, čeprav malce preobirnega programa, se niso utraškili. Sedaj vedo, kaj je njihova pravica pa tudi dolžnost, poznajo zakone o delovnem razmerju, poučeni so o tehnični, higijenski in zdravstveni zaščiti. Zelo poljudno, pa temeljito jim je tovariš Stane Penčič predaval o delavčevem samoupravljanju ter o vlogi družbenih in političnih organizacij, kar je bilo zlasti potrebno za mlajše delavce, saj so gotovo marsikateri od njih izvoljeni v organe delavškega samoupravljanja.

Upravni odbor podjetja je izredno potrdila o priznanju kvalifikacije, ki so jih tečajniki prejeli po zaključnih besedah tovariša direktorja Šmida.

Tako se je številno tečajnikov v letošnji zmski sezoni dvignilo na 163; vsi so si pridobili višji kvalifikacijski razred, podjetje pa nove strokovno usposobljene ljudi za svoja delovna mesta. Vk.

Opozorilo škropilcem!

V času pomozimskega in zgodnjepomladanskega škropljenja sadnega drevja se prav vsako leto pri ljudeh, ki škropljenje opravljajo, dogajajo primeri lažjih ali hujših zastrupitev s strupenimi škropivi. In da se prav vsako leto v raznih predelih Slovenije po nekaj takšnih zastrupitev konča s smrtjo, to pač niso več zgolj osamljena naključja ali nepredvidene nesreče. Edini in neposredni vzrok zastrupitve je zanesmarjaste varstvenih navodil in ukrepov pri ravnanju s strupenimi škropivi, zlasti s rumesanim!

Republika kmetijska in Republika sanitarna inšpekcija ponovno opozarjata kmetijske

inšpekcije pri OLO, okrajne sanitarne inšpekcije, kmetijske zdruge in kmetovalce, nadzorstvene organe pri škropljenju ter v prvi vrsti vse tiste, ki škropljenje opravljajo, naj vidno ravnaajo s škropivi ter strogo izpolnjujejo zaščitne ukrepe pri škropljenju.

Rumesani in tudi vsa ostala kemična sredstva za varstvo rastlin in sadnega drevja so hudi in tudi življenjsko nevarni strupi tako za ljudi kakor za domače živali! Zato je treba ravnati s njimi zelo oprežno, pa naj jih uporabljamo za škropljenje ali za pranje. Osnovno pravilo za vsakega škropilca je, da pride s škropivom čim manj v dotik! Vedeti moramo, da nastopi nevarnost zastrupljenja takoj, ko pride škropivo v dotik s kožo, z usti, z očmi in z dihalnimi organi. Škropivo kmalu prede skozi obleko, prona č v kožo, se prime nezaščitnih rok in obraza, se v vdihavanjem, s pitjem, jedjo ali s kašenjem prenaša v telo. Zato naj so škropilci v vsakem primeru strogo ravnajo po naslednjih varnostnih navodilih:

Škropilce ne sme med delom ne piti ne jesti ne kaditi! Opozorilo je treba ljudi, da naj ne dajejo škropilec med njihovim delom žganja in drugih alkoholnih pijač! Alkohol pospešuje strupeni učinek rumesana! Pred jedjo, pitjem ali kajenjem si mora škropilec umiti roke z vročo vodo in milom ter izplakniti usta, ne pa, kar se čisto dogaja, da s golimi rokami, ki je jih je oprilec strupeno škropivo, jemlje in nosi v usta cigareto ali kose hrane ter zraven še pije in tako sam poskrbi, da mu strup po najbližji poti zaide v telo!

Škropilci je treba vedno tako, da veter ne zanaša škropiva naravnost v obraz! Brezopojna so moramo izogibati vdihavanju strupene škropilne megle!

Prvo in najvažnejše pravilo

pa je zaščitna oprema! Dolžnost vseh kmetijskih zdruge in gospodarstev, ki škropljenje organizirajo, da nujno poskrbe za primerno zaščitno obleko škropilcev! Nabaviti je treba zaščitno obleko oziroma haljo ter kapuce iz plastičnih mas (polivinila), da je gumaste skorje, gumaste rokavice in obravne čeljusti! Vsa navedena zaščitna sredstva lahko nabavite po zmerni, povsem dosegljivi ceni preko kmetijskih magazinov pri podjetju »Agrotehnika« v Ljubljani. Seveda je treba škropilce stalno opozarjati, da se zaščitne opreme zares tudi poslužujejo, in nadzorovati škropljenje tudi s te plati.

Škropilci se morajo med delom redno menjavati, da ne opravljajo vedno samo eden nevarnega škropljenja, to se pravi, da ni stalno ena ista oseba neposredno v dotiku s strupenimi škropivi! V večjih škropilnih akcijah, ki trajajo po več tednov, naj se škropilci menjavajo vsake tri do štiri dni!

Vsa podrobna navodila o ravnanju s strupenimi škropivi in o varstvu pred njimi bo vsak organizator oziroma škropilec našel v knjigi ing. Vilka Mastena: »Varstvo rastlin s kemičnimi sredstvi, ki jo je lani izdala založba »Kmetijska knjiga« ter v skrajšanih navodilih o ravnanju s rumesanom, ki jih razpošilja tovarna »Pinus«.

Odgovorni ljudje so dolžni s vztrajnim, nazornim prepričevanjem in poskromi dopovedati škropilec nujnosti osebne zaščite pred strupenimi škropivi, saj je to le v korist njihovega zdravlja in življenja! Poaku naj sledi tudi vestna in natančna kontrola! Le s krepitvijo njihove zdravstvene zavesti bomo dosegli, da se žalostni primeri zastrupljenj in smrti ne bodo več ponavljali!

Centralni higijenski zavod Ljubljana

MLADINCI — ARMADA VAS VABI!

Mnogi starši razmišljajo, kakšen poklic bi svetovali svojemu sinu po končanem gimnaziju, zlasti tisti, ki nimajo dovolj sredstev, da bi ga študirali na univerzi. Ta ali oni ditek bi rad že pred končano gimnazijo ali drugo podobno šolo stopil v poklic, ki bi ga predvsem veselil. Starši in dijaki imajo to lepo izbrlo — vojaški poklic. Staršev študiranje ne bo nič stalo, saj je šolanje v oficirskih in podoficirskih šolah brezplačno, njih sin pa bo v JLA imel lep in časten poklic.

Tudi letos so že razpisani natečaji za sprejem gojencev v oficirske in podoficirske šole z izredno ugodnimi pogoji. Natečajev za te šole je več, za razne rodove in službe v armadi. Vsak kandidat si izbere sam tisto šolo oziroma poklic v armadi, ki ga najbolj veseli. Gojenci vojaške akademije (sprejem z veliko maturo) postanejo po koncu študija aktivni podporočniki, gojenci podoficirskih šol (za sprejem nižja izobrazba) pa vodniki I. klase, ki pa lahko naknadno opravijo izpit za oficirja.

Gojenci vseh vojnih šol se poleg vojaškega znanja učijo tudi ostalih predmetov splošne izobrazbe, se ukvarjajo s kulturnim in športnim udejstvanjem in imajo vsako leto 30 dni dopusta, ob vsakem končanem semestru pa še deset prostih dni.

Vsa podrobna navodila o šolanju na vojaških šolah so natisnjena v razpisih (na letskih in v časopisih) ali pa jih dobite na Vojnem odseku.

Starši in mladinci — preštudirajte razpise in se odločite. Prošnje za vpis v podoficirske šole je treba dostaviti Vojnemu odseku do 15. julija, za sprejem v vojne akademije pa do 1. avgusta in do 15. oktobra.

Škoda zaradi mraza v Italiji

Letošnji izredno hud mraz, ki je zajel skoraj ves svet, je napravil na južnem sadyu v Italiji veliko škodo. Samo na 200.000 oljkah v Abrucchi cenilo škodo na milijardo lir. V Španiji je bil najhujši mraz prav v času obiranja pomaranč in limon in je propadlo 1.300.000 ton tega sadja, kar predstavlja vrednost okoli 70 milijonov dolarjev. Vsa škoda zaradi mraza še ni ocenjena.

Kdo je kriv, da je uslužbenec ostal na cesti?

V Poljskem dolini ob Kolpi obstaja že dolga leta konjacija. Posle veterinarskega higienika na tej konjaciji je dolga leta opravil Jože Kaušček, ki se je tega dela izbral pri svojem očetju in po njegovi smrti tudi prevzel službo. Ker sosedna občina Dragatuš nima konjacija, se je posle na tem območju prav tako opravil Kaušček. Vse je bilo v redu do janske reorganizacije občine, odnočno do 1. januarja letos. Takrat se je Kaušček bil pred upokojitvijo znašel na cesti brez službe, se pravi brez mesečnih prejemkov in pravice socialnega zavarovanja. Obrnil se je v tej zadevi na občino Pregrad in na personalni oddelki pri OLO Novo mesto. Zanimivo, kaj pravijo oni in drugi. Občinski ljudski odbor Pregrad piše takole:

»Imenovan Kaušček je bil ob reorganizaciji ljudskih odborov dan na razpoložanje OLO Novo mesto, da bi moral opravljati splošnega zakonca o ureditvi občine in okrajev imenovanega Kauščka dati se s 1. septembrom na razpoložanje OLO Kočevje, ne pa 31. 12. 1965 občini Pregrad, kot je bilo v tem primeru. Zato smo namo da je krivda za ta primer na OLO Novo mesto. Nečudno bi moral OLO Novo mesto že 1. sept. vprašati OLO Kočevje, če potrebuje veterinarskega higienika. V kolikor se ta ne bi potreboval, bi moral OLO Novo mesto Kaušku odpovedati službo s trimesečnim odpovednim rokom in sicer že s 1. septembrom. OLO Novo mesto tudi pri takem soglasju občine Pregrad glede njegovega razpoložanja. Na ta način bi lahko naša občina dobila na prostem nešteto ljudi, ne glede na sistemizirana delovna mesta.«

Na personalnem oddelku OLO Novo mesto pa so pojasnili zadevo takole:

»Upravne posle v priključnih krajih so po reorganizaciji občine in okrajev novi okrajni ob-

ni se je na občino Pregrad, kjer pa njega nima na spisku občinskih uslužbenecov. Sel je v Kočevje na razpoložanje, od kod pa so ga napotili na novo mesto okrajni zavod socialnega zavarovanja. Sel je na prostornico v Cрномelj, kjer go mu pa spet postalo, da mora svoje pravice uveljaviti v Kočevju. V tem času mu je namreč umrla žena in je bil tako poleg mesečnih prejemkov pripravljen za stroške pogreba.

Ko ni več vedel kdo ne kam, je vprašal naše uredništvo. Obrnil smo se v tej zadevi na občino Pregrad in na personalni oddelki pri OLO Novo mesto. Zanimivo, kaj pravijo oni in drugi. Občinski ljudski odbor Pregrad piše takole:

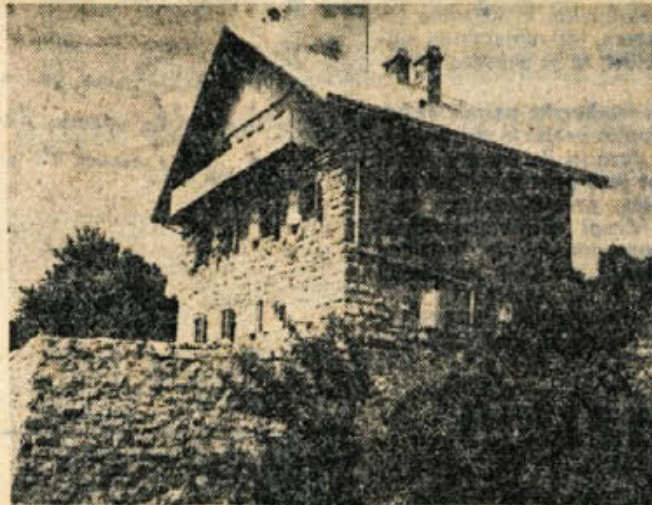
»Imenovan Kaušček je bil ob reorganizaciji ljudskih odborov dan na razpoložanje OLO Novo mesto, da bi moral opravljati splošnega zakonca o ureditvi občine in okrajev imenovanega Kauščka dati se s 1. septembrom na razpoložanje OLO Kočevje, ne pa 31. 12. 1965 občini Pregrad, kot je bilo v tem primeru. Zato smo namo da je krivda za ta primer na OLO Novo mesto. Nečudno bi moral OLO Novo mesto že 1. sept. vprašati OLO Kočevje, če potrebuje veterinarskega higienika. V kolikor se ta ne bi potreboval, bi moral OLO Novo mesto Kaušku odpovedati službo s trimesečnim odpovednim rokom in sicer že s 1. septembrom. OLO Novo mesto tudi pri takem soglasju občine Pregrad glede njegovega razpoložanja. Na ta način bi lahko naša občina dobila na prostem nešteto ljudi, ne glede na sistemizirana delovna mesta.«

Na personalnem oddelku OLO Novo mesto pa so pojasnili zadevo takole:

»Upravne posle v priključnih krajih so po reorganizaciji občine in okrajev novi okrajni ob-

vezeli s 1. septembrom 1965, šnančni posl pa so tekli do konca leta po prejšnji upravni enoti. Tak se pravi, da so bili uslužbenec v priključnih krajih do konca leta na proračunu prejšnjega okraja. Tako je bilo tudi s Kauškom. Čprav je upravno občina Pregrad že spet na okraj Kočevje, je bil Kaušček dan na razpoložanje občini Pregrad, kamor so bili poslani tudi njegovi dokumenti in kjer so verjetno še danes. Občina Pregrad nam jih ni vrnila niti sporočila, da Kaušček ne preživlja. Ta dočeljev sodnja ni bila samo v skladu s prenehanjem izvrševanja proračuna na tem območju, pač pa tudi v skladu s splošnimi načeli prenosa poslov na občino. OLO Novo mesto je namreč v januarju prenesel vso veterinarsko službo na občino in sicer tudi veterinarski uslužbenec prišli v plačilne sezname občine in razmišljajo tudi v breme njihovih proračunov.

Taka je torej zadeva. In kdo je kriv, da je človek že četrta mesec brez prejemkov? To je sedaj razprava za posavnike. Po našem bi morala občina Pregrad vrniti dokumente, če ni hotela sprejeti na razpoložanje stavečnega uslužbenca. Ker pa je Kaušček izvrševal svojo službo tudi na območju sedanje občine Cрномelj, bi se morali obe občini sporazumeti o njegovih nastavitvi, odnosno ureditvi njegovih uslužbenških razmer. Mislimo, da se mora za celo zadevo poznati delovna inšpekcija in jo s temveto razložiti. Gre za človeka, ki je vrsto let opravljal naporno in gotovo nepriljetno službo, je tle pred upokojitvijo povrh še bolan in v dojak težkih družinskih razmerah.

Planinska kočna na Mirni gori vabi priljetelje narave! Z železniške postaje Semeč ste v podgorji uri na prekrasni razgledni točki! Obiščite Belo krajino v pomladnem cvetju, ne bo va razočarala!

Podoba Mirana Jarca

Miran Jarc je tako raznolik v svoji dejavnosti, da ga upravičeno uvrščamo med redke slovenske umetnike, ki so v vsej širini orali literarno terdino. Čeprav ga poznamo predvsem kot pesnika in satelja, ne kaže pozabiti njegovih dramskih prizadevanj, bogatih esejev in kritik ter prevodov iz tujih književnosti. Prihodnje leto bo 30 let, odkar je izšla njegova pesniška zbirka »Človek in noč«, minulo bo 14 let, kar je pot italijanskih krogov in v godovnih Rogah izdihnil Janez Suhi — Miran Jarc — in danes mu postavljamo spomenik, vendar literarna zgodovina še ni izdelala zaokrožene, celovite sodbe o Miranu Jarcu. Težko je izreči zadnje besede pri tako pestrem ustvarjalcu, čeprav še živi spomin na pesnika in človeka, a je njegova zapisa beseda raztrošena na vse strani.

Zivljenjska pot Mirana Jarca je skromna in enostavna. Toda le po zunanji strani. V svoji notranjosti pa je živel bogato, včasih težko duševno življenje. Rodil se je 4. julija 1900 v Crnomlju. Že ob rojstvu je bil tako slaboten, da so vsi mislili, da bo umrl. Vse do pričetka šole je bil šole doma in med vrstniki. Šole ni maral, tudi gimnazije ne.

Partizan Pavel Kamenšek — danes direktor Tekstilne tovarne v Ajdovščini — tovariš zadnjih dni življenja Mirana Jarca in priča njegove smrti

Jarčevi so se preselili v Višnjo goro, nato pa so prišli 1909 v Novo mesto.

V novomeška leta souvpadajo dogodki, ki so vtisnili osmorne poteze v duhovni obraz Mirana Jarca za vse življenje. Vseokoli je ostal tih in plač, vedno iščoč mislec in poet v uprašujocih očmi in toplo besedo. Smisel za muzikalnost — z Jakcem sta hotela skomponirati opero — ki jo je dobil še v Višnji gori, je ohranil tudi kasneje in ima svojevrsten odraz v njegovem pesniškem opusu. Od prvih verzov, ko mu je bilo osem let, in literarnih poskusov pri ilegalnem dijaškem listu »Album«, pa do prvih objavljenih del v Ljubljanskem zvonu 1918, se je zavedal, da je pesnik.

Sredi fantovskih sanj in začasnih ustvarjalnih poskusov je njega in njegove vrstnike pretresla svetovna vojna, jim vtisnila svojevrsten pečat in jih prezgodaj zdramila iz mladeniških let. Svetovna vojna je porušila stare ideale in idele ter pustila mlado generacijo brez novih. Mladi so krčevito iskali novih smernic v filozofiji in književnosti. V teh časih je bila Dolenjska in Novo mesto v težkem gospodarskem položaju. Zato so tudi Jarčevi živeli v pomanjkanju. Miranovi sorodci so morali v vojsko. Vse krčevito iskane tovarišev in krizo lastnih duševnih nihanj je opisal kasneje v romanu »Novo mesto«.

Edvin Serko ga je spoznal s teozofijo, ki se je oklenil tudi kasneje, ko so se Jarčevi 1918 preselili v Ljubljano. Po maturi je vpisal na zagrebški univerzi slavistiko. Sestlanska Jarčeva družina je živel ob skromne kronke penzije. Kasneje je poslušal predavanja na ljubljanski univerzi. Toda Miran je pustil študij in stopil v službo pri ljubljanski kreditni banki. Tako je zavestno ločil službo od svojih interesov. Pesniško zbirko — prvotni naslov je bil »Samotni romar«, v knjižni izdaji pa »Človek in noč« — je lahko izdal šele 1927 v samozaložbi, čeprav jo je imel pripravljeno že po 1920-tem letu. Ko mu je 1925 umrl oče, je vsa skrb za družino padla nanj. Enolično bančno poslovanje ga ni utrjalo. Idejno vsa ta leta ni bil enovit, nihaj je od konfesionalnega katolicizma do budizma in teozofije. Po poroki z Zinko Zarnikovo 1934 se je preselil iz Ljubljane na Krtino pri Domžalah. Takrat se je izrekel za socializem. Neposredno življenje med delavci in kmeti je rodilo nova spoznanja. Pesniški odraz njegovih notranjih doživljanj v teh letih so »Novembrske pesmi« (1936). V naslednjih letih je izšel v knjižni izdaji roman »Novo mesto«, skupaj z Božidarjem Jakcem pa sta pripravila popotopis iz Amerike »Odmehi rdeče zemlje«. Sodeloval je pri obeh vodilnih literarnih listih, pri Ljubljanskem zvonu in Domu in svetu, pisal je

za Jutro, Slovenca, Slovenski narod, za Naš rod in druge. Ze pred drugo svetovno vojno se je preselil v Ljubljano. Poprje se je moral voziti vsak dan v Ljubljano v službo. Navidez mirno je živel vse do razsula Jugoslavije. Potihoma pa je stitil vojni vihar tudi pri nas, skrbel je za narodna bodočnost. Leta 1941 je stopil v OF in deloval v trojki skupaj s Prežihom Vorancem in

Pesnik Miran Jarc pri delu (Foto: Božidar Jakac, 1932)

Tonetom Seliščarjem. Leto kasneje pa je bil aretiran, takorekč sredi ustvarjanja. Odpeljati so ga mislili v koncentracijsko taborišče, toda transport so osvobodili partizani. Med partizani si je izbral ime Janez Suhi. Življenje v gozdu mu je dalo nova spoznanja in vero v bodočnost. V ofenzivi na Rog pa je omanj in bil pri Pugledu nad Starim logom ubit Miran Jarc-Suhi, ne da bi dokončal svojo literarno pot. Nihče ne ve povetati, kje je pokopan.

Miran Jarc je prvenstveno pesnik. V »Človeku in noči« se nam razodeva kot subjektivni ekspresionistični pesnik, ki so se mu misli ujele v svet mikro in makrokosmosa, ko se čuti osamljenega sredi vesolja, ujet v večne kroge nezarenih tajnosti. Ob splošni nezainteresiranosti za pesništvo, je miselno zahtevna zbirka naša priznanje le v ožjem intelektualnem krogu. Pa tudi kritika ni bila enotnih misli. Dejstvo pa bo, da predstavlja »Človek in noč« po svoji doživljenjski in vsebinski tebi ekspresionističnega pesništva pri nas. Očitek, da Jarc ni obvladal forme, je neopravičen, nepravilno je pristopiti k »Človeku in noči« s stilnimi prijemi, ki nimajo nič skupnega z ekspresionizmom. Le tako je mogoče prezreti bogato metaforiko, ki ni sama sebi namen, ter svojevrstno muzikalnost, ki je skladna z vsebino.

»Novembrske pesmi« kažejo vpliv prejšnje zbirke, da si je Jarc tu docela drugačen. Kakor je v prvi zbirki on sam središče premišljevanj, tako je v drugi zbirki premaknil samoopazovanje v kritično spoznanje socialnih razmer v mestu in na kmetih.

Do pričesenege, realističnega izraza se je dokopal šele v smrt, je bila zelo posrečena in učinkovita. Celotna uprizoritev zasluži vse priznanje. Zadovalila nas je igra sama, nad njeno idejo pa smo se resno zamislili. Zelimo je več takih predstav!

»Lirik«. Iz verzov čutimo utrip pesnika, ki je zauzet nad usodo svojega naroda, ki stoji med severom in jugom, med vzhodom in zahodom srednjega plamenov upepeljenih druzav. Erotično doživljanje tudi tu ni osrednje vprašanje. Vse tri pesniške zbirke so nastale v koraku s časom, v njih se zrealizirala bistvena vprašanja, ki zadevajo pesnika, toda vsakokrat drugače.

naš najboljši vojni roman, tako moramo imeti v mislih Jarčev »Novo mesto«, če gre beseda o vojnem romanu iz zaledja. Njegovo zadnje delo »Meščanska Amaconka« je ostal fragment, delo je prekinila okupatorjeva roka.

Prispevki, ki jih je slovenski kulturi donesl Miran Jarc v vezan in nevezani besedi, so tako pomembni, da jih nihče ne more prezreti. Vendar se zdi, da je pesnikovo ime premalo upoštevano. Najlepši spomenik mu bomo postavili, če bo cvetje njegove poezije zaživelo v nas. Prav bo, če bo v doglednem času izšel izbor njegovih del.

Igor Gedrin

Letos vsak dan toliko nafte kot pred vojno vse leto

Letos bo znašala proizvodnja nafte v naši državi predvidoma okoli 325 tisoč ton ali povprečno blizu tisoč ton urove nafte na dan, kolikor je bila pred vojno letna proizvodnja nafte. Več kot 1/4 milijona ton bodo dala letos naftna polja na Hrvaškem, obo- li 50 tisoč ton bo dala Lendava, ostalo pa nova naftna polja v Vajvodini.

Domaja proizvodnja nafte krije zdaj več kot tretjino potrebe jugoslovanskih rafinerij. Le-te bodo predalete letos okoli 800 tisoč ton nafte ali 50 tisoč ton več kot lani.

Jedrsko energija za kmetijstvo

Pri Zvezi kmetijskih zbornic Jugoslavije bo ustanovljen odbor za uporabo jedrske energije v kmetijstvu.

Lahno kot cvetje - zvoje in vijolice se vsipa na preporno duše rdečo mehko jo boza prej tak krvavejo in duša se zamika v pa-sinjine.

Besedi in snova rože in kminine vrbetele so, dahnilo v noč gorje, priplakale svetlobo so, kvetelo v brezbernost dob bodočih in davine.

In misel nepokojna je zapala kot ptica v gnezdu in šumati listi želja so vti-huli v trisini sveti

hipon mi je v mislni tisti in molka pesem kakor zarja vstala, k' zdaj nad daljavnimi bozari sveti

Miran Jarc

Dobru 19. 6. 22

4800 meirov vlakna za ene nogavice

Za en par najlon nogavic je potrebno 4.800 metrov tankih vlaken in 2 milijona ubodov na izredno hitrem stroju, ki izdela vsake tri minute en par nogavic.

Majdica tlišč ki sebi črnooka medvedka. Tako gladek, zlat kožušček imal. Toda kmalu bo moral spat, ker bo malica. Za ličnimi mizicami, bode otroci — naš kolektiv, tih se dožurni in mlica je hitro razvedljena. Ša dober tek in lačni želodček se bodo kmalu zadovoljili. Na koncu dolge vrste mliz je nekdo začel »Naša četka koraka...«

»Passte, ga opozori Jelka, »pačakaj da polno! Seveda, pri malici bo tako lepo. Zopet bo Toda Mihec je za trenutek pozabil na to. Nerodno si gladi kliča ob rame. Ve pa, da bo kmalu prišel na svoj račun. Po malici bo tako lepo. Zopet bo zvedel nekaj novega.

Opazujem ih. Vaj so zatopile- ralo. Prvih bodo prekusili svoje sposobnosti a plastelinom. Nikogar ni, ki bi si ne upal začeti. Vsi so samozavestni, zapalo vase in vedo, da je za uspeh treba mnogo potrpljenja in volje.

Prilagodilem. Več kot trideset parov radovednih očk se upira vame. Zakaj te, zakaj

ono? Koliko vprašanj se porajajo v glavah malih radovednežev! Nikar ne mislite, da je vedno lahko odgovoriti. O, ne! Toda odgovoriti je treba, odgovoriti za vsako cenol!

Marjan ima najrajši pravilice. Ko bo prišel domov, bo sam pripovedoval mami: »Nekdo je žvela...« Če se mu kje zatakne, nič nado! Malica ga bo razumela. Šaj malica razume vse. In jutri, ko se bo vrnil iz vrtca, jo bo zopet nekaj naučil. »Naša mami že zna tisto Sredi ceste luža, notri pade kuža...« Kakšno tih veselje mu je sijalo iz obraza, ko mi je to zaupa!

Lepo je, da imajo stari razumevanje in ne zavračajo svojih otrok, kadar jim ti želijo pripovedovati, kaj znajo.

Kazalec se že pomika proti pol eni. Kako hitro je minilo dopoldne! Oblačniki. Otroci se hitro obuvati. Tu je tudi vrtiček. Vsi vedo, da je dobro biti prvi obut. Mala Metka je pri tekle k mami. »Tovarišica, kaj bomo jutri delali?« Seveda, to je pa skrivnost. No, saj bo kmalu jutri in z njim nova radost. Pred seboj gledam dolgo vrsto malih, radovednih blišč. Vsem zaje z ličec tih sreča.

V našem vrtcu je pomlad.

Dejla Rupačk

MIRAN JARC:

Človek in noč

V megli, temo, ki v njo zapušena pokrajina tone, v nebes pradno mojih preplasnih misli oči se pno...

V noč prostrana polja pretajno pojo... Vse kot okamenelo ždi: orjaško, fantastno nebo — se zdi — da pogoltno pod mano rastočo zemljo...

Sam... Nad mano, krog mene vsemirje pretče... O, čudnih mož — daljnovidcev v divjih stoletjih misli žareče,

meči sekali so v brezizrazno, sovražno temo... To ogromno, turbno, tesnobno mrakovje, ki v njem se gubim...

Drhtim v neznanji slasti, v propasti drhtim, osamelost prastrašna se v duši zgosteva kakor oblakov valovje, ko mi ogromna misel zoreva:

Tudi jaz sem vtikan v to zibajočo se, zagmetno vesoljno telo, ki z zversko naslado preži na tihih sanj utripi, na vsake želje dihla, na vsake misli nihaj, in vem: od zlih, nevdačnih sil objekt ne morem, ne smem v nič nazaj...

Kam... V tem čudnem hipu — nikogar... sred kaosa sem sam, sam... O, zakaj sem se izločil, izločil iz neskončnih temin, zakaj!

(Iz zbirke ČLOVEK IN NOČ, 1927)

Studijska knjižnica v Novem mestu MIRANU JARCU in DOLENJSKI

Ob zborovanju slovenskih muzicealcev in konservatorjev, ki bo 14. tega meseca v Novem mestu, se bo Studijska knjižnica odločila spomniti v partizanah padlega odličnega slovenskega pesnika in pisatelja in našega novomeškega rojaka, čigar ime nosi v svojem naslovu.

V soboto zvečer ob 19. uri bo v veži poslopja Študijske knjižnice odkril splošni kip pokojnemu pesniku njegov najbližji prijatelj, akademik in slikar Božidar Jakac. Pri odkritju bo sodeloval pevski zbor prosvetnega društva Dušan Jerab. Potek in- timne svečanosti bo na ploščad

Gostilničar in film

V vasič Gazenica, na poti iz Zadra v Sibenik, se je reporter zagrebškega časopisa »Vjesnik« začudeno ustavljal pred gostilno, kajti nad vrati je bila pločba s temle napisom: GOSTILNA EN DAN ZIVLJENJA.

»Kakšno čudno ime ste pa dali svoji gostilni?« je vprašal lastnika.

»Kriv je film,« je odgovoril gostilničar... »Lani sem videl v Zadru mehiški film »En dan življenja«. Ugajalo mi je. Prisel sem domov in sklenil, da izobesim na svoji gostilni ta napis, ki naj spominja na mamu Huanito.« Vsekakor ima ta 58-letni gostilničar napis, ki ga ne b našli zlepa.

»Žrtev« ali nerazumevanje otroškega veselja?

Prejšnji teden so pionirji mo- kronške nižje gimnazije prijelo presneti sočete in stare s pravilno igro O bogatstvu in zdravilnem kamnu, igrico so vztrajno in vneto študirali je nekak mizicami, maved je to vprašanje celotne družbe. Pri nas v Mokronogu pa mislijo nekateri, da so s skrbjo za mladino opravili, če prirejajo mladinsko, ko imamo kulturne prireditve, ples s harmoniko in opojnimi pijača- mi v gostinskih prostorih, drugi pa se spet rajd bavavalo po zidanih, kakor da bi moralno pod- pri pionirje in mladino na njih- havih prireditvah.

Na gre'za oči, marveč je iz- boljšanje odnosov? Če bodo naši smokronjazarji, ki sicer radi obiskujejo igre, ob teh vrticah male razmislihi in izboljšali svoj odnos do pionirskoga in mladinskega dela, potem smo namen- dosegi.

Kazalec se že pomika proti pol eni. Kako hitro je minilo dopoldne! Oblačniki. Otroci se hitro obuvati. Tu je tudi vrtiček. Vsi vedo, da je dobro biti prvi obut. Mala Metka je pri tekle k mami. »Tovarišica, kaj bomo jutri delali?« Seveda, to je pa skrivnost. No, saj bo kmalu jutri in z njim nova radost. Pred seboj gledam dolgo vrsto malih, radovednih blišč. Vsem zaje z ličec tih sreča.

V našem vrtcu je pomlad.

Dejla Rupačk

Šentjernejskani spet igrajo

Po dolgem premoru je oživilo šentjernejsko gledališče. Mnogo ljubiteljev dramske umetnosti je v našem kraju in ti so v zadnjem času pogrešali kvalitetnih predstav. Oder je bil v popravilu, mrla zima pa je zavirala delo. Končno smo pa le pričakali. Pod vodstvom direktorja ljudsko-prosvetnega servisa Božidarja Horvata iz Ljubljane je bil oder povsem prenovljen. Monirani je krožni zastor ter najnujnejša odrska svetlobna telesa (4 reflektorji in 4 horizontalna korneta). V najkrajšem času bo nameščen tudi horizont.

Medtem ko so oder popravljali, je dramatični odsek KUD »Brata Pirkovci« v dveh skupinah študiral kar dve igri: dramo in komedijo. Prva skupina je otvorila prenovljeni oder z dramo francoskega pisatelja Maurica Rostanda »Vaste«. Otvoritvena pred- stava je bila v soboto 24. marca zvečer, v nedeljo 25. marca pa so igro ponovili ob treh popoldnih in ob osmih zvečer. Gledalci, ki

100 litrov mleka letno

V Jugoslaviji proizvajamo letno nekaj čez milijardo in 700 milijonov litrov mleka. To je letno po 100 litrov mleka na prebivalca. Naša poročnja mleka je nizka, n'žja od predvojne, ko je prišlo 141 litrov mleka na prebivalca.

Jugoslavija ima okrog 2 in pol milijona krav, 7 milijonov ovc in 600 mlekarič. Vendar je količina mleka zelo nizka in ne usreza zahtevam potrošnje, ki je posledice slabe mlečnosti krav (krave namreč dajo 90 odstotkov vsega mleka).

so bili pri premieri zelo navdušeni, so s svojo dobro oceno pripomogli, da je bila dvorana pri vseh treh predstavah nabitno polna. Globoka in lepa vsebina igre, moderno urejen oder, krasna rasvetljava in odlična igra vseh nastopajočih, so prevzeli občinstvo. Mirno so odhajali ljudje iz dvorane pod visom novega dožvetja. »To je bilo pa zares lepo!« — »Kaj tako lepega pa že dolgo nisem videl!« — »Toliko nisem pričakoval!« Take in podobne pripombe so najbolje priznanje, da so bili ljudje s predstavo zelo zadovoljni. Nekateri so jo šli gledat kar po dvakrat in celo trikrat.

Režiser Slavko Hudoklin je zelo spretno razdelil vloge in vodil režijo. Marcela, mladega Francoza, ki ga muči zavest, da je brez potrebe ubil človeka, je globoko doživljal podal Marjan Modričnik. Preeskrbivo je prikazal človeka, ki ga mori teška krivda, kljub temu, da ga vsi, zlasti je cerkev, prepričujejo, da ni ničesar zagrešil. Profesorja Holderlina, ki kot predstavnik »velikega nemštva« živi za »maščevalno poravnavo račun« z zmagovalci, je odlično igral Jano Reclj. Vloga njegove žene Luize, ki odklanja vojno kot vse trpeče matere, je bila pov- verjena Rado Jovanovičevi, ki je v svoji igri prikazala nežno, rahlo- ločnuto in čutečo mater. Martina Jeretova je v zanesljivim nastopom in razumevanjem postavila na oder lik Fride, inteligentne in zdržane zaročenke padlega Todringovega sina Hermana. Hodi vse tri manje vloge: knjižničar Frauentlieb (Niko Hudoklin), duhovnik (Franc Kostrev) in služ- kinja Avgusta (Malči Trojarijeva), so bile prav dobro odane.

Prenovljeni oder je omogočil, da se je drama tudi s tehnične strani približala zahtevam sodobne odrske uprizoritve. Režiserjeva zamisel, s katero je prikazal kot privid Hoppanovo

smrt, je bila zelo posrečena in učinkovita.

Celotna uprizoritev zasluži vse priznanje. Zadovalila nas je igra sama, nad njeno idejo pa smo se resno zamislili.

Zelimo je več takih predstav!

Prvi sončni žarki so ogrevali hlad pomladnega jutra. V šmihelski dolini se je šu tu pa tam vlekla megla, ki pa jo je sonce kmalu pregnalo. Pred menoj je bila velika stavba dijaškega internata, kjer imajo v pritličju dve sobi tudi naši najmlajši. Tu je naš vrtec...

Komaj sem vstopila v igralnico, že so pritegnili mojo pozornost drobni otroški glasovi iz sosednje sobe. Boka in Mičak sta danes prva in Božo se mi nekam v zadregi smehljala... »Tovarišica...« v rokah tlišč topek prvih zvončkov in obilub- lja, da jih bo jutri spet prinesel.

Počasi začno prihajati tudi ostali. Vsem se ustavlja pogled na vazi z belim štopkom. »Jaz jih bom tud; prinesel...« so začeli vsi vprek.

»In jaz, tovarišica! Če bom pa zvončke pozabil, bom pa mačice prinesel!« je veselo zatrjeval Miha. (Drugi dan mi je prinesel topek svetlega teloha, ki ga je malica kupila. Gotovo ni hotel ostati figa-mof).

Tako se je začela pomlad... V veliki svetli sobi, kjer je polno malih točkov in mizic, je ni nič manj kot spodaj ob potoku, kjer se prebujajo prvo svetle. Metka je najmlajša. V vrtcu je začela hoditi skoraj salučaj-

teksta iz kmečkega življenja, ki ga je orisal v »Črni rože« in »Jalovem domu«. Spojstven in idejno bogat je v ekspresivnih črticah, ki so posejane po raznih časopisih in revijah. V »Novem mestu« je postavil trajen spomenik svoji generaciji in mestu, ki ga je ljubil. Kakor je Prežihov »Doberdoba

4800 meirov vlakna za ene nogavice

Za en par najlon nogavic je potrebno 4.800 metrov tankih vlaken in 2 milijona ubodov na izredno hitrem stroju, ki izdela vsake tri minute en par nogavic.

Majdica tlišč ki sebi črnooka medvedka. Tako gladek, zlat kožušček imal. Toda kmalu bo moral spat, ker bo malica. Za ličnimi mizicami, bode otroci — naš kolektiv, tih se dožurni in mlica je hitro razvedljena. Ša dober tek in lačni želodček se bodo kmalu zadovoljili. Na koncu dolge vrste mliz je nekdo začel »Naša četka koraka...«

»Passte, ga opozori Jelka, »pačakaj da polno! Seveda, pri malici bo tako lepo. Zopet bo Toda Mihec je za trenutek pozabil na to. Nerodno si gladi kliča ob rame. Ve pa, da bo kmalu prišel na svoj račun. Po malici bo tako lepo. Zopet bo zvedel nekaj novega.

Opazujem ih. Vaj so zatopile- ralo. Prvih bodo prekusili svoje sposobnosti a plastelinom. Nikogar ni, ki bi si ne upal začeti. Vsi so samozavestni, zapalo vase in vedo, da je za uspeh treba mnogo potrpljenja in volje.

Prilagodilem. Več kot trideset parov radovednih očk se upira vame. Zakaj te, zakaj

ono? Koliko vprašanj se porajajo v glavah malih radovednežev! Nikar ne mislite, da je vedno lahko odgovoriti. O, ne! Toda odgovoriti je treba, odgovoriti za vsako cenol!

Marjan ima najrajši pravilice. Ko bo prišel domov, bo sam pripovedoval mami: »Nekdo je žvela...« Če se mu kje zatakne, nič nado! Malica ga bo razumela. Šaj malica razume vse. In jutri, ko se bo vrnil iz vrtca, jo bo zopet nekaj naučil. »Naša mami že zna tisto Sredi ceste luža, notri pade kuža...« Kakšno tih veselje mu je sijalo iz obraza, ko mi je to zaupa!

Lepo je, da imajo stari razumevanje in ne zavračajo svojih otrok, kadar jim ti želijo pripovedovati, kaj znajo.

Kazalec se že pomika proti pol eni. Kako hitro je minilo dopoldne! Oblačniki. Otroci se hitro obuvati. Tu je tudi vrtiček. Vsi vedo, da je dobro biti prvi obut. Mala Metka je pri tekle k mami. »Tovarišica, kaj bomo jutri delali?« Seveda, to je pa skrivnost. No, saj bo kmalu jutri in z njim nova radost. Pred seboj gledam dolgo vrsto malih, radovednih blišč. Vsem zaje z ličec tih sreča.

V našem vrtcu je pomlad.

Dejla Rupačk

Dan pomladi

BO DOLENJSKA MLADINA SLOVESNO PROSLAVILA

Tako so sklenili 22. marca na seji plenuma okrajne zveze prijateljev mladine, kjer so bili tudi zastopniki DPM iz Bele krajine, Suhe krajine, iz Toplice, Mirne peči, Stopič, Trebnjega, Šenturpeta, Mokronoga, Podbočja, Kostanjevice, Novega mesta itd. Glavna naloga seje plenuma je bila: sestaviti letni delovni načrt za zdravo razvedrilo, zabavo, primerno vzgojo in izvenšolsko izobraževanje mladine.

Vsi člani so izrazili splošno mnenje, naj bi se naš mladi rod že v šolah tako vzajal in izobraževal, da bi bil v poznejših letih sposoben sodelovati v vsem našem socialističnem življenju. Da se bo že v šoli lažje usposabljal za to nalogo, mu bomo v izvenšolskem času nudili s v izven šolskem času nudili s pomočjo SZDL in drugih množičnih organizacij tudi tisto, kar ga izven šole, najbolj veseli in zanima.

Smučanje, sankanje, plavanje, taborjenje, nogomet odbojka, šah, izleti, ekskurzije vse to mladega človeka veseli, ker si s tem razvija telesne sile, tekmuje s tovariši in uri spretnosti in sposobnosti. Rad spoznava življenje in delo ljudi v raznih obrtnih in industrijskih obratih, zanimajo ga razni pojavi v naravi, njih zakonitosti; rad potuje po bližnji in daljni okolici, spoznava zgodovinske zanimivosti najrazličnejših časov itd.

Mladina v predšolski dobi je vsa navdušena za pisane igračke, gugalnice, rožice, ptičke; rada se igra, sama izreže, zgiba papir, šiva oblečke, gradi v pes-

kovnikih predore, hiše, vasi, mesta itd.

S čim naj letos vsem tem željam ustrežemo? Pomlad nas kliče v naravo. Na neurejenih otroških igrališčih je v sončnih dneh že vse živo. Nekateri otroci so dobili primerno zabavo, mnogo pa jih je, ki ne vedo, kaj bi.

V dneh od 22. do 27. aprila bomo DPM, SZDL, starši in drugi skupno z mladino praznovali dan »Zelene pomladi«. Šolska mladina bomo organizirali izlete v naravo. Že jutraj nas morajo zadržati zbuditi bučne harmonikarje, petje pionirjev, ponekod pa tudi godbe raznih društev.

Za namitaje bodo urejena nova igrališča — zelena okrasna in igralska in lepo pobarvani vrtiljaki. Kmalu za tem bomo skrbeli, kako bomo proslavili rojstni dan maršala Tita in kaj mu bomo takrat pisali.

Res priskrba in ljubka je Holandija, dežela cvetja, ukradena morju in zavarovana z nasipi, polna vernih mlavov in prijetne stare arhitekture. Hiše so nizke, zgrajene iz lahkega materiala in vsaka ima na strehi dvigalo; s tem dvigalom vpletajo Holandijci pohištvo v prvo nadstropje, ker so hodniki preveč tesni.

Agronomi v Haasu so mi dejali da »holandske skrivnosti« ne bomo odkrili na poljih tulipana in nageljev, ampak v skromnih kmečkih domovih. V teh časih

DPM se že sklenila, da bodo skoraj iz vsake šole poklicala pionirje na šahovska tekmovanja. Boljše skupine bodo tekmovala za občinsko prvenstvo, še boljše pa za okrajno, in celo za republiško prvenstvo.

Tudi pionirski pevski zbori bodo letos pokazali, kaj so se naučili. Zelo nas zanima, kateri zbor bo najboljši v vsaki občini, kateri pa najboljši v okraju. To bomo zvedeli 27. maja na okrajnem pionirskem pevskem festivalu v Novem mestu.

Za počitnice imamo še tudi predvideno veselje v toplih sončnih dneh. DPM bodo povsod sodelovali pri odločanju, kdo od pionirjev bo lahko taboril, kdo užival letovanje skupno s pionirji vsega okraja.

Povsod bodo začeli boj pridne delati pionirski odredi. Pri raznih kroških jim bodo pomagali starejšini sveti in občinski starejšinski sveti, ki jih zdaj ustanovljajo.

Občudovanje sovjetskega letala v Angliji

Da bi skupno z ... policijsko poskrbel za varnost visokih državnikov Sovjetske zveze, ki bodo ta mesec uradno obiskali Vel. Britanijo, je odstopal v London načelnik sovjetske policije Serov. Tja je prispel v raketnem potniškem letalu tipa TU 104, ki dosega hitrost 900 km na uro. Iz Moskve do Londona je rabil: 3 in pol ure s kratkim postankom v Berlinu. Angleški letalski strokovnjaki trdijo, da je to prekrasno letalo in da so jih tu sovjetski strokovnjaki prehiteli. Britanski policija je pristo: okoli letala močno zadržala.

Slovenec - pilot se je ponesrečil v Kanadi

V Toronto (Kanada) se je smrtno ponesrečil slovenski pilot Billy Ferderber, star 31 let. Z njim vred so se ubili tudi trije ameriški častniki. Ferderber je bil rojen v Sodeveh pri Starrem trgu ob Kolpi, od koder se je odselil z očetom in materjo v Kanado, ko je bil star štiri leta. Zapustil je ženo in otroke očeta, tri brate in sestro.

Med slavnostjo se je podrl most

Ob razglasitvi pakistanske republike se je na mostu čez reko Sohan v mestu Ravalpindi zbralo v svečanem razpoloženju okoli 4000 ljudi. Most take obtežitve ni zdržal in se je podrl. Pri tem je 31 ljudi utonilo, 50 pa je bilo ranjenih.

Italijanski državni proračun

Vlada v Rimu je predložila parlamentu predlog proračuna za leto 1956/57. ki predvideva 2.900 milijard 902 milijona lir izdatkov in 2.671 milijard in 4 milijone dohodkov. Primanjkljaj v proračunu bo znašal torej 319 milijard in 899 milijonov lir. Odkod bodo krili primanjkljaj, predlog ne pove.

SODBA

Ivo Pirkovič:

Ze prve dne po ustanovitvi Legije smrti so Kranjčevi belogardisti s St. Jošta vdrli v Gradcarjev turn pod Gorjanci in je njihov poveljnik v starodavnem gradu razprostil svoje dragocene preproge, ki si jih je bil nabral na Langerjevih Pogancih. Gospodarje so slišni v tesne kote. Patrulje orožnika Guština so gonile na grad nenehoma nove in nove trume kmetov, ki so jih lovile po poljih in domovih. Poročnik Milan Kranjc se je zapri s svojim štabom, komandirjem Antonom Perkom, mirnopeškim kaplanom Šinkarjem in sentjernejskim župnikom Cerkovnikom v svoje sobe k sodbi.

Iz vlažnih in mračnih zidov starih onemelih tlačanskih ječ so straže s puškami kopiti izpehale sedem kmetov, jih na zaprtjem grajskem dvorišču trdno zvezale z žico in v gozdni grapi blizu gradu pobile s puškami in krampji.

To se je zgodilo v drugi polovici septembra 1942.

Na višjem poveljstvu v Stopičah se je kapetan Janko Debeljak razsrdil; pravico obojati na smrt ima samo on in ne Kranjc s svojimi kaplani in župniki. Zato je naslednjih sedemnajst prijetih kmetov poročnik Kranjc z zobalim železnim bokserjem v pesti na grajskem dvorišču drugega za drugim zbil na tla, jih komandirju Pavlicu-Svarunu ukazal zvezati v pare, nanizati na dolg konopec, jih natakiniti na vratove zaprte in galjote pod močno stražo.

Perkovega oddelka poslali v Stopiče. Zadnji v vrsti je bil navezan stari Rorman iz Tomažje vasi. Brez para se je ob paciki mukoma pogajal za procesnjo, da mu zanjka ne bi zadržala vratu.

V Sopičah je stražar Felika Potočar—Joco iz Stavče vasi, ki je služil v Debeljakovi telesni straži, jetnike tolažil, naj bodo srečni, da jih bo streljal on, ker je že tako izurjen — sam je dejal »specializiran« — da ubije človeka vedno s prvo kroglo. Goštetu iz Tomažje vasi se je stemnilo pred očmi in se je nezavestno zgrudil, kakor se tega danes spominja židarski mojster Blaž Šutar iz Stare vasi pri Skočjanu.

V dolinici pod pokopališčem in vaško šolo, v kateri so se utrdili Debeljakovi belogardisti, je drugi dan jetnike čakal mlad duhovnik pri tridesetih letih, da bi jih po kratki in osorni graji izpovedal. Jetniki so kaplana Mlakarja poznali in tudi Mlakar prav dobro nje, svoja farane iz Skočjana.

Kapetan Debeljak je veli sneti kmetom vrv in vsakega zase zvezanega privedel predenj. Obema Rormanoma iz Tomažje vasi, očetu in sinu, je razsodil, da eden od njiju mora umreti in naj se kar sama med seboj pomenita, kateri. Oče in sin pa sta sodniku odgovorila: »Kamor bo šel eden, bo šel drugi«.

Razjarjeni komandant je pretil, da bo vse potrestil. Kmetji so trepetali. Vmešal se je poroč-

nik Sabič, Srb po rodu in orožnik po poklicu, in zaskrbljeno ugovarjal, kaj bodo dejali ljudje. »Narod našega početja ne bo odobraval,« je opominjal togolnega Debeljaka.

»Ti si baba!« zavrne poveljnik nejevoljno svojega komandirja. »Imejno srce, gospod komandant,« neugumno prosi orožnik dalje z roko na prsih, da bi gšnil okrutneža. Jetnikov se je polaslach nemir.

Kapetan Debeljak se je za hip zamislil in zopet vzrojil: »Nekoga pa moramo ubiti. Poklicaj je mladega fanta Franca Jarkoviča iz vrste, mu zastavi nekaj vprašanj in razsodil:

»Ta gre v St. Jošt.« Tam je namreč čakala velika jama, umerjena za šestnajst trupel. Ze pred sodbo so jo bili izkopali pri velikem godnem groblju, kamor je bil že od maha zagrebali skrivaj pomorjene žrtve Kranjčev »Štajerski bataljon«.

Sodba je bila končana. Janko Debeljak je odšel. Kaplan Mlakar si je nataknil štolo, potegnil Jarkoviča k sebi in ga začel izpovedovati. Joco in Laco iz Debeljakove telesne straže sta nestrpnost silila naj z izpovedovanjem hitro končata, zakaj bliža se noč in ni časa. Do St. Jošta ni tako blizu.

Na robu velike jame sta Joco in Laco še živega Jarkoviča slekla in sezula. Za oblačila je bilo hudo in Italijani so pri belih z vsem prav umazano skoparili.

„Prva dama, Holandije

Res priskrba in ljubka je Holandija, dežela cvetja, ukradena morju in zavarovana z nasipi, polna vernih mlavov in prijetne stare arhitekture. Hiše so nizke, zgrajene iz lahkega materiala in vsaka ima na strehi dvigalo; s tem dvigalom vpletajo Holandijci pohištvo v prvo nadstropje, ker so hodniki preveč tesni.

Agronomi v Haasu so mi dejali da »holandske skrivnosti« ne bomo odkrili na poljih tulipana in nageljev, ampak v skromnih kmečkih domovih. V teh časih

majhnih hišah živijo ljudje. K imajo v vsej Evropi največji pridelek z n.j.v. njihove krave dajejo največje količine mleka, njihovi mlečni izdelki pa slovijo po vsem svetu.

Obiskali smo najprej kmeta, v čigar hlevu mirno prežvekuje »prva dama Holandije«, kakor so novinarji okrstili kravo, ki je na razstavi odnesla prvo nagrado. Kmet nas je prijazno sprejel in popeljal proti hlevu. Gazil je debelo blato, pred hlevom pa si je nataknil posebne copate in zaprosil tudi nas, da si očistimo čevlje.

Star hlev s sedmimi kravami in »dnevnikom dela« za vsako od njih. Nič posebnega. V »dnevniku« je zapisano koliko je katera stara, njena starost in potomci, koliko mleka daje in koliko požre.

»Prva dama« ima poseben kot, kar je dobila nagrado, in poseba dnevnik. Toda gostoljubni gospodar nikakor ni hotel izdati njenega »dnevnekega lista«. Povedal je le, da krava daje na leto okrog 9.000 litrov mleka! »Kako jo hranim, ne povem nikomur, najmanj pa novinarjem, kajti to je moja skrivnost«.

Njegovo gospodarstvo ni veliko — 2 ha, večinoma detelje. Redit krave in nekaj kokoši.

Tuk hiše pelje vodna cesta — kanal, po katerem vsako jutro križari zadržani čoln in pobiera kangle z mlekom. Gospodar nam je na kratko razložil računico svojega gospodarstva: koliko potrebuje za krmo, koliko za veterinarske preglede in nego in koli-

ko dobi za mleko. Ni hotel povedati, koliko je dobil za junca — sina »prve dame«, kasneje sem zvedel, da ga je kupila oplemeniteljna postaja in plačala zanj 5.500 guldenov — toliko stanove no luksuzni avto.

Nasmejal se je, ko sem ga vprašal, če je član zadruge. Takorekoč vse, kar potrebuje, dobiva od zadruge, in vse, kar pride, proda zadrugi. Njegovo gospodarstvo je pravzaprav le majhen obrat v velikem zadržnem ustroju, ki ima v Holandiji že staro tradicijo.

(Po »Borbi«)

»UTOPLJENEC« na topliških deskah

18. marca je KUD »Maks Henigman« v Toplicah pripravilo veseliloigro v treh dejanjih »Utopljenec«. Dvorana je bila nabito polna. Nastopili so večinoma samo mladinci.

Igra je bila zadovoljivo podana. Gledalci so se nasmejali in vrsto prisostvovali dosodkom na odru. Glavno vlogo Stefana je zelo dobro podal Tone Strniša; v nekaterih prizorih je sicer nekoliko popustil, najboljši pa je bil v drugem dejanju. Težko vlogo Jaka Smole je dobro odigral Brane Matkovič, če upoštevamo, da je še mlad igralec in nima izkušenj. Buča — Janez Fabjan je bila ena najboljših vlog; igralec, čeprav mladi, je odlično prikazal lik starega Buče. Posebej ga moramo pohvaliti zato, ker je hodil k vaju in igral do odhoda k vojakom in tako rekoč »vzdržal do kraja«. Katica — Anica Kapševa je lepo zagrnila, vendar se ji pozna, da nima odobnih izkušenj, sčasoma pa se bo lahko razvila v dobro igralko, če bo tekst izgovarjala počasneje. Dokaj težavno vlogo Vedovete je zelo dobro podala Jelka Krušičeva. Z večkrat-

nim nastopom na odru bo lahko postala dobra karakterna igralka. Notarja je zadovoljivo zagrnil Nace Osana. Štifter — Zalek, Rožič — Kapš in Senica — Bučar (Stefanovi prijatelji) so kot celotna ustrežali kot posamezniki pa so se izgubljali, ker se niso dovolj naučili besedila. Ostali: Jože Perčina — Anton, Anica Peršina — Mleka, Drago Jakša — sluga, Muška Franc — hlapec so bili svojim vlogam kos.

Režirala je tov. Teodora Bajčeva, kateri se pozna, da ima precej tovrstnih izkušenj in potrpljenja, ker je bila igra kljub raznim težavam uprizorjena v manj kot dveh mesecih. Njeje gre največ zaslug za uspeh. Sceno in odzračje dela sta pripravila Franc Segedin in Branko Matkovič. Scena je bila kljub skromnim sredstvom kar zadovoljiva. Oder je osvetljeval Franc Segedin, ma skrinjala je Marija Segedinova, sufilirala pa Fanika Cernetova.

Tudi z mladimi močmi se da veliko narediti; če imajo voljo, uspeh ne izostane. Želimo, da bi čimprej zopet videli kakšno igro na našem odru.

Novo arheološke najdbe v Novem mestu

Pred nekaj dnevi so na Klemenčevi njivi na Marofu (v Koloniji) odkrili veliko keramično posodo (žaro), v kateri je bilo razen pokojnikovega pepela tudi več raznih stvari: bronasta zapetnica, sestavljena iz več obročk, nekaj komadov uteži za statve in preslico, velika bronasta ovrtnica, več železnih obročk in iapa bronaste zapetnice. Zato je izredno velika, saj je visoka skoraj 70 cm. Na žaro je bila povzrajena kot pokrov druga posoda, ki je imela obliko skleda. Zunanja površina posod je izglajena in grafitirana. Posebno nam vzbujala pozornost zelo redka več člena zapetnica, pri kateri so obročki s presegajočimi konci povezani med seboj z železno žico. Ta tip zapetnice nosi na sebi vse značilnosti zgodnejših faz hallstattskega kulturnega kroga starejše železne dobe.

Za točnejšo časovno opredelitev tega žarnega pokopa se lahko s precejšnjo zanesljivost-

jo oslonimo na bronasto zapetnico, ki spada v vrsto zapetnic-ti-bul naocalark. Pričučeje primerek fibule naocalarke poznamo že v tako imenovan: Hallstatt-B stopnji t. j. v VIII. stoletju pred našim štetjem. Zaradi večkratne uporabe železa, bo treba časovno mero nekoliko znižati in jo postaviti v zgodnjo Hallstatt-C stopnjo. Pomen te najdbe je večkratna: predvsem dopolnjuje zelo pomanjkljivo podobo zgodnjega Hallstatta Dolenjske, omajala je trditve o obstaju naocalark samo na Stajerskem in dopolnila predzgodovinski lik kapitelskega Marofa. Mogoče je ta zadnji moment, ki oveljavlja eno izmed obdobji najstarejše zgodovine Novega mesta, oziroma Kapitelskega Marofa, za nas tudi najvažnejši. Če najdbi, o kateri sedaj govorimo, pristajemo vse dosedanje najdbe in najdišča na kapitelskem Marofu, dobimo zelo pisano arheološko-topografsko sliko:

Na južnem in jugozahodnem vznožju marofskega grebena se vrste rimska grobišča, ki pričajo o obstoju neke samostojne značilne rimske provincijalne keramične obrti in načina pokopa v Novem mestu. Na terasi za Kolonijo in na pobočju do Klemenčiča je med ostalim tudi z neko najdbo opravičena predpostavka o obstoju zgodnje železodobne nekropole žar. Fino oblikovana in še lepše izdelana keramika mlajšega Hallstatta je bila najdena na zahodnem pobočju Marofa, v temeljih stanovanjske hiše Pionirja in Novotelesa. Na terasi na vrhu Marofa počivajo keltski bojev-

niki. Stevilna izrazito keltsko-latenška keramika, sušilne oči in štiti, odkopani pred dvema leti o tem dovolj zgovorno pričajo.

V teku telega prvega tisočletja pred novim štetjem in oba isočletja po njem: Iliri, Kelti, Rimljani, prvi naseljeni Slovani in jaši ljudje danes, so v okoliščini kapitelskega Marofa postavljali svoje domove in grobišča. Nadvse ugodna lega marofskega grebena je bila vedno zaželena prebivališče živih in mrtvih.

V. Štiber

ZADNI KRİK MÖDE: sončna očala iz slame! Ognjeni pogledi so skriti za mrežo. Napovedano je zelo vroče poletje...

V SAMOTAH PRAGOZDA

19. Vilče je s težkim kamnom nasekal nalomljene jesenke veje v trske. Rok pa je s potoka prinesel veliko kepo sive gline. Vanjo je zavil ribo, napravil na obeh koncih luknjico in položil kepo v pepel. Vse skupaj je prekril z debelo plastjo žarečega oglja in naložil drva.

20. Zdaj sta imela čas, da sta pregledala uto, ki sta jo prejšnji večer postavila. Prostor je bil navzlic naglici dobro izbran in tudi delo se jima je posrečilo. Streha in stene so bile močne, vedela pa sta, da jo bosta uporabljala dalj časa. Zato sta suhe veje zamenjala z zelenimi mladikami.

21. Ko sta popravila uto, je Vilče v bližnjem grmu odlomil palico. Z ostrim kremenom jo je olupil in obdelal, da je bila gladka in bela. Na enem koncu je napravil ostro zarez. Rok ga je začudeno opazoval. »Zakaj boš pa imel palico? Mar se bova pretepala z njo?« je vprašal.

22. »Ne boj se, Rok, nič se ne bova pretepala s tole palico. Pač pa bo to najin koledar. Za vsak dan, ki ga bova prebila v gozdu, napravim eno zarez. In ko bo vseh zarez skupaj trideset, se bova spet lahko vrnila v St. Paul in Dogvan bo moral postaviti tabornikom kočjo!«

23. Rok je pogledal, kako se peče riba. Z debelo palico je zavallil ostrdelo kepo glinje in ognja in jo na kamnu razbil. Pečena riba je lepo cela ležala pred njima. Rok jo je očistil drobovja in luskin, da je ostalo samo lepo belo, prijetno dišeče meso.

24. Začela sta jesti ko dva lačna volkova. Čez šetrt ure ni ostalo od precej težke postvri nič drugega kot koščice. Naidaljše in najostreje je Rok skrbno izbral, da mu bodo pozneje za šivanje. Vilče je pripomnil, da je šele zdaj prav lačen in bi šele začel jesti. »Jaz tudi,« je dejal Rok.

OKROGLE

CE...
»Joj, krasota, če bi mogel menjati tisočaki!...«
»To pa res ni težko — v prvi trafiki ti ga razmenjajo.«
»Vem, ampak tisočaka nimam...«

POSLEDICA DOBREGA VEDENJA
»Tovej blaginjak ste in bi radi službo. Zakaj pa vas odpustili iz dosedanje službe?«
»Samo zaradi dobrega vedenja.«
»Kaj zaradi dobrega vedenja?«
»Srečda — 18 mesecov prej so me spustili iz zapora.«

Zakaj »prvi april«
Prevoaprilske laje in potegavščene so znane po vsem svetu, stare so pa okrog 400 let. Do leta 1564 se je novo leto začelo 1. aprila. To leto je pa kralj Karel IX. izdal odlok, naj se poslej novo leto začne s prvim januarjem. To spremembo koledarja so hitro osvrojlji povsod, bili pa so tudi zadržni nasprotniki, ki so začetek leta še vedno slavili 1. aprila. Te »apriljarje« so ostali začeli zasmehovati zaradi njihove trme, in so jih z raznimi darili in potegavščinami vsakega prvega aprila spominjali na njihovo čudno koledarsko vztrajnost. Ta vesel običaj se je tako udomačil, da še danes zbijamo šale na račun prvega aprila.

CE JE MLADOST V NAPOTO
»Res, tovariši: mladinec lvo je najboljši delavec o podjetju. Ampak kako vraga naj ga izvolimo v delovski svet, ko je premlad...«

ZALOSTEN POMENEK NA ONEM SVETU
Berija: »O, Veliki Stalin, dolžijo naju, da sta na svetu storila mnogo napak...«
Stalin: »Več, Berija, kaj je bila najina največja napaka: da nista organizirala še ene čitke...«

ISTI METER — DVOJNA MERA
»Poglej, Tona, le poglej tole babo: njen mož je zaprt, ker je v tovarni nekaj ukradel!«
»Psi, Spela, poglej tistole elegantno damo... O dober dan, mladoljiva!... Več, Spela, njen mož je obsojen zaradi gospodarstvske kriminala.«

»Hoj! se, da imam trn v petli!«

Za vsakega delavca, kmeta, izobražena knjige Prešernove družbe za leto 1957.